

Ma Mak

Ama Rhäväksäs

Ma Mak kārakni i sǎgārhae na qa sǎvāt ma Barnabas di qat tet kǎ nǎ ma Barnabas dǎ ma Pol sa ama sameng ama mār ngāt. Aktni aa ngārhipki di ma Jon. Aa nan di rhat tes ki i ma Maria qaraktni i arha vātka di qa e ma Jerusalem gārakni i vasāgos dǎ vǎspǎstǎmne na ama qatnanaktpǎmda e vǎm ga. Ma Pita qa mes ma Mak i aa emga na qa.

Qa sǎm iva sage ama qatnanaktpǎmda e ma Rom ura nguarǎm bǎ ba ama Jentailqǎna inguna qa rhäväksās sǎvāt arhongni ama Judaqǎna arhǎ qarhong dǎ qa nǎpgoer na angātni ama Judaqǎna arha enge ma ama Romgǎna arha enge dap kat tamǎn iva ama qatnanaktpǎmda mǎni ma Jisas diva ama ruvek ti sangǎm na rha mavāngam bǎ qosaqi arhani diva rhi veng da inguna nǎvāt ma Jisas.

Vǎ ma Mak aa abuk di qat tuqunǎga vāt a rha i ma Jisas di akni ma Ngǎmuqa aa latka va aa rem gārakni i qat tet da ama mārǎn masirhat angārha ron dǎ qat tualat na ama qrot masirhat. Nǎkt ma Jisas aa lat kārangātni i ama latka na qa di sa rhǎksot na ngāt toqorǎkt i qa vodǎm mes i ama vǎnbon na qa mǎni ama sǎmǎnanamuqa.

Ma Mak di qaku qat drǎm ga emǎstǎm dap kat tamǎn mǎqot sǎvāt ma Jisas aa lat i qat tamǎn masirhat sǎvāt iarhongǎkt kǎrqārhong i ma Jisas ka mualat nǎ irhong dap kaku qat tamǎn masirhat sǎvāt iarhongǎkt kǎrqārhong i ma Jisas ka mārhamǎn bāt irhong. Ma ama rhǎqǎp nǎ imek di

ma Mak ka märhamän bät tom dächt ama qäväläm i masägos. Mamär iva qunäga vät a ut i ma Mak aa abuk di ama sameng ama mär ngät angät tarebäm i qiat tamän sävät ma Jisas aa iar bä aa tñäpki bä sävät iomäkt i qa märanas nämät ama tñäpki.

Ama Qävälap Nasot A Ne

Ma Jisas Ka Nasäng Na Aa Lat (1:1-13)

Ma Jisas Aa Lat E Vät Ama Ngärhätkka Ma Galili (1:14-6:29)

Ma Jisas Kat Tet Nae Ma Galili (6:30-9:32)

Aa Dängdängini Na Ngät Aa Lat E Ma Galili (9:33-50)

Ma Jisas Aa Lat E Ma Judia Dä E Ma Perea (10)

Ama Tadenas Iva Savuk Nani Ma Jisas Aa Tñäpki (11-15)

Ma Jisas Ka Märanas Nämät Ama Tñäpki (16)

Ma Jon Ama Baptais Kät Täkmü Na Ama Iska

(1:1-8 / Mat 3:1-12 / Luk 3:1-18 / Jon 1:19-28)

¹ Rhangät täkt ama enge di ama rharebäm sa ama sameng ama mär ngät sävät ma Jisas ma Kraiss ma Ngämuqa aa emga*.

² Ma Ngämuqa aa vämginaqa ma Aisaia qa säm† doqortäqyia,

* **1:1** ma Ngämuqa aa emga Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom dächt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae. † **1:2** Ma Ngämuqa aa vämginaqa ma Aisaia qa säm Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhangät täkt ama enge di arhani nävät a rha di sa rha säm a ngät toqortäqyia, 'Ma Ngämuqa aa vämginarha rha säm.'

“As ngäni lu i ngut täk nä gua engevärhaqa vä gi qamäs

ivakt iva qä rhäkmu nä gia iska”

³ bä va qa diva “ama eguinga na qa qärakni i qät näs pät ama ivärhäs ama qräk dä bäs toqortäqyia,

‘Ngäni rhäkmu na ama iska nanokt ma Engeska

dä ngäni slaräkt na ama is nanokt ka.’ ”

⁴ Bä sa vuk sä ma Jon ama Baptais pät ama ivärhäs ama qräk dä bäs bä qä baptais pät ama ruvek. Dä qä sameng ba ama ruvek i mamär iva rhi näpgoer na nas näkt ti rha ama baptais bä va ma Ngämuqa qä qyiradeng na arha vuirhong.

⁵ Dä ama rhäqäp na rha ama ruvek nävät ama ngärhäktka ma Judia näkt nämät ama värhäm ama mor äm ma Jerusalem dat dän sagem ga bä rhi sameng irhäm mes sa arha vuirhong bä qä baptais pät a rha mäni ama rigi ma Jordan.

⁶ Ma Jon aa murhämeska di qa rhoqor mudu ma Ngämuqa aa vämginarha arhä murhämeska i qa murhämes na ama boi i na ama qäseng nävät ama kamel näkt kät kop mäni nas na ama saunga na ama släktka aa ngädäga näkt aa tmäs di qat täs ama mes näkt kät nakt pa ama mäsu näva urqi.

⁷ Näkt kä sameng i qat tamän doqortäqyia, “Qärak iva as dängdäng na qa nasot a ngo di aa qrot ngä vit pä gu qrot angät tpäs dä ama rhängämitnäm sa ama sandal nävät aa qäriglem angät tpäs di qaku ama märqa na ngo iva ngun gär bä ngu rhäväkt sä itnäm.

⁸ Aingo di ngu baptais pät a ngän na ama rigi dap

ka diva qä baptais pät a ngän na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa.”

Ma Jon Ga Baptais Pät Ma Jisas

(1:9-11 / Mat 3:13-17 / Luk 3:21-22)

⁹ Vät iangärhäkt ama qunäng imäk äkt dä ma Jisas ka män nämät ama värhäm ama gaini na äm ma Nasaret näva ama ngärhäkka ma Galili bä ma Jon Gä baptais pät a qa mäni ama rigi ma Jordan.

¹⁰ Bä nga rhoqoräkt i vuk sä qa namäk näva rigi dä qa lu ama usäpki i qit gang masägos näkt arhar sa ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa bä qa muqun bät a qa i qa rhoqor ama simängaqa. ¹¹ Näkt akni ama eguinga qa märhamän näda ama usäpki arha ron doqortäqyia, “Ainge di ngua emga na nge qarak i sa gua snäng bät a nge dä qosaqi märmär gem ngo masirhat nävät a nge.”

Ma Jisas Aa Siquqsiquq

(1:12-13 / Mat 4:1-11 / Luk 4:1-13)

¹² Dä nak kop äkt dä ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qa märanas nä ma Jisas bä qa er nanokt ka bä qa met sävät ama ivärhäs ama qräk dä bäs. ¹³ Näkt kale qa vät iosäkt ama qräk dä bäs ama ivärhäs pät ama ruiom ama udiom na ama qunäng bä ma Sämgä qa siqut na qa iva qa rhualat na anga vuirhong dä qale qa ge ama släkt ama ur ngät dap ama enselqäna rhat tatnärhäm ga.

Ma Jisas Ka Nasäng Na Aa Lat Bä Bä Ma Ngämuqa

(1:14-15 / Mat 4:12-17 / Luk 4:14-15)

¹⁴ Näkt nasot toqoräkt i rha mu ma Jon ba ama tpäskiarharhäng dä ma Jisas ka män sae ma Galili bä

qä sameng na ama sameng ama mär ngät nage ma Ngämuqa ¹⁵ i qat tamän doqortäqyia, “Ama rhodäm di sa rhäkмамär na ngät bä sa ma Ngämuqa aa Muräktpäm di sa nga e glaqot dap ngäni näpgoer na nas näkt ngänät nanakt na ama sameng ama mär ngät.”

Ma Jisas Ka Mes Ama Narhoer Ta Ama Mudäsaqongda

(1:16-20 / Mat 4:18-22 / Luk 5:1-11 / Jon 1:35-42)

¹⁶ Näkt nga ma Jisas kat tet pät ama namuqa aa rhäkt ma Galili dä qa lu ma Saimon gä na aa lätkka ma Andru i init don na ama väiuqi va ama namuqa inguna iom di ama väiumärhindäkt. ¹⁷ Dä ma Jisas ka qoar na iom doqortäqyia, “Ini ang bä init päs gua rhäng bä va ngu su en iva ini rhar sa ama ruvek i rhoqor ma i ini rhar sa ama rhinäm.” ¹⁸ Dä in märanas masägos daqule in bäiu bä in met nasot ma Jisas.

¹⁹ Qa met nae maqälak dä qa lu ma Jems ma Sebedi aa emga qä na aa lätkka ma Jon i qosaqi qali liom mät in mlauski bä ini masartäm mät ama lek pät in bäiu. ²⁰ Dä qop ka mes iom masägos bä in met daqule in mamäk ma Sebedi qä na ama latta mät ama mlauski bä in met nasot a qa.

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ruqa Qärakni I Ama Iauska Qa E Mät Ka

(1:21-28 / Luk 4:31-37)

²¹ Bä sa rha met sämät ama värhäm ama mor äm ma Kaperneam bä nga vät ama Sabat dä ma Jisas ka mon säva ama mämairqi e bä qa nasäng iva qä su ama ruvek. ²² Bä qräk mät ta nävät aa rhisu inguna qä su rha di qa rhoqor aung gäarakni i ama qrot nga

e gem ga dap kaku rhoqor ama Skraipkāna. ²³ Näkt pät iomäkt ama qäväläm di qale akni ama ruqa e gem da qarakni i ama iauska qa e mät ka. ²⁴ Bä qät näs toqortäqyia, “Jisas nae ma Nasaret, ngia män gem ut ivakt iva ngia mäsana? Nga ngia män iva nak ngia rhusar na ut? Nguat dräm i auge na nge. Ainge di ma Ngämuqa aa Qumärqumärqa mamär.”

²⁵ Dä ma Jisas ka näs täm ga rhoqortäqyia, “Mänadin däm nge näkt puk sä nge nämät ka.” ²⁶ Dä ama iauska qa rhästäs a qa masirhat dä qat tuqaia bä vuk sä qa nämät ka.

²⁷ Bä ama ruvek di qräk mät ta bä nga rhoqoräkt dä rhi snanbät sä ne rhoqortäqyia, “Agi aa lat tangät täkt? Ama rhisu ama iaräs na ngät i ngät dän sa angät krot! Dä na aa qrot dä qäqi qät täk na ama iaus dä ngät nari nämät ka.” ²⁸ Ama sameng ngä lir ngä met sävät a qa vät ama ivärhäs moe ma Galili.

*Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Rhäqäp Na Rha
Ama Ruvek
(1:29-34 / Mat 8:14-17 / Luk 4:38-41)*

²⁹ Nga vät ama qäväläm gärqomni i rha met daqule ama mämairqi di rhi nä ma Jems kä nä ma Jon bä sävä ma Saimon Gä nä ma Andru ina vät. ³⁰ Dap ma Saimon aa rhäväske di aräm gi mäni lai dä aqärnas pä m gi dä rha goar nä ma Jisas sävät a qi rhoqoräkt i qa män. ³¹ Dä ma Jisas ka met bä qa sangar da at tärhäqyet bä qa mair na qi bä ama rämgi qia met nävät a qi dä qia nasäng i qit tākmu iva qi rhäk pät a rha na anga tmäs.

³² Näkt äkt säng ama bängagi arha ribit dä ama ruvek ta män sage ma Jisas sa ama ruvek ama

rhäqäp na rha qärrarhani i ama rämgi vät a rha bä sävät ama ruvek kärarhani i ama iaus ngärhit täk pät a rha. ³³ Bä qorhäs iva ama ruvek moe nävä iomäkt ama värhäm da män bä västämne na rha da ama vätka aa väm sä ma Jisas. ³⁴ Dä ma Jisas ka mumäräs pät ama rhäqäp na rha sa ama räm maos maos dä qa qutmäs ama rhäqäp ama iaus nämät ama rhäqäp na rha ama ruvek. Iangärhäkt ama iaus di ngät dräm a qa dä soknga qaku qa rhares pät angärha rhäng iva ngät tamän.

Ma Jisas Kat Tet Dä Qä Sameng E Ma Galili

³⁵ Qoki as pät duququs mamär toqoräkt i as kaku qunäga dä ma Jisas ka märanas bä vuk sä qa sä dalek bä qa met sävät aosni ama ivärhäs i qaku anga ruvek e bä qä nän. ³⁶ Dä ma Saimon gä na aa ruavek ta met ivakt iva rhit näm nani a qa. ³⁷ Bä nga rha män bät a qa dä rha saengäkt ba qa rhoqortäqyia, “Ama ruvek moe di rhit näm nani a nge.”

³⁸ Dä ma Jisas ka müvät pät a rha rhoqortäqyia, “Va u rhet sa ni as säva anga värhap glaqot ivakt iva qosaqi ngu sameng inguna rhom däkt di ama rharebäm sä gu mänmänäs.” ³⁹ Näkt ma Jisas ka met bä qät kutmäs ama iaus nämät ama ruvek dä qä sameng ba ama mämairväm e ma Galili moe.

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Biaspärhaqa (1:40-45 / Mat 8:2-4 / Luk 5:12-16)

⁴⁰ Akni ama biaspärhaqa qa män sage ma Jisas bä qa an da aa quum sä nas säng aa qar dap kät nok pät a qa i qä qoar toqortäqyia, “Ngakt bä nani a nge di märmärsäs gem nge iva ngia rhumäräs pät a ngo.”

⁴¹ Dä ma Jisas ka lavuqi na qa masirhat dä qa rhäk aa rhäqyet bä qa rhäk pät a qa näkt ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ari, nani a ngo. Rhäkt di sa märäs pät a nge bä ama qumärqumärqa na nge.”

⁴² Vät iomäkt ama qäväläm maräkt dä ama bias ngä met nävät a qa bä sa märäs pät a qa.

⁴³ Dä ma Jisas ka rhäk na qa masägos sa ama mugem ama qrot ngät toqortäqyia, ⁴⁴ “Qale ngi naqoar na aung sävät a nas dap kinak ngia rhet bä ngi qur ama pris täm mes näkt ngi voda ama vodämes kärangät i mudu ma Moses ka mu ngät nävät gi qumärqumär ivakt iva ama ruvek ti lu i sa märäs pät a nge.”

⁴⁵ Qinak kärak di qaku qa met toqoräkt dap kinak ka met bä qä nasäng i qä sameng sävät iangärhäkt ama mumaiar bä vräs da ama sameng. Nguna nävät iomäkt dä ma Jisas di qaku mamär iva qä namon sämät anga värhäm da ama ruvek arhä saqong dap sokt kale qa rhage va ama ivärhimek kärqämekni i qaku anga ruvek e sokt di qop ama ruvek nävät ama ivärhimek moe rhat dän sägem ga.

2

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ngäñäpärhaqa (2:1-12 / Mat 9:1-8 / Luk 5:17-26)

¹ Nasot ama marheka na ama qunäng bät ama qäväläm gärqomni i ma Jisas ka mon sämät ama värhäm ma Kaperneam bä ama ruvek ta nari sävät a qa i qa män säva vät ² dä ama rhäqäp na rha ama ruvek pästämne na rha vuk pa vät gem ga bä qaku anga släqyäs puk pa vät bä sä dalek sämät ama edäbäs.

Västämne na rha gem ga bä qä sameng bät a rha nä ma Ngämuqa aa enge. ³ Dä arhani ama gamoe rha män sa ama ruqa qäarakni i ama ngäñäp pät a qa ivakt iva rhi rha qa sage ma Jisas. Rha män sä qa i ama levaet na rha rhit ta qa. ⁴ Rha lu i qaku mamär iva rhi narha qa sage ma Jisas inguna qaku anga släqyäs dä soknga rha mualat na ama liqi va ama vätka aa rhäng daver ma Jisas. Bä nga rha sämamor na ama liqi bä rhäksot dä rha rhäk kärak mät aa gasgaska mät ki bä rha anbut sä qa samäk säva vät sage ma Jisas.

⁵ Bä nga ma Jisas ka lu qärangätäni arhä qatnanakt dä qa qoar nä qä ngäñäpärhaqa rhoqortäqyia, “Nguua emga, sa nguua qyiradeng nä gia vuirhong.”

⁶ Dap arhani ama Skraipkäna di rhat muqun e bä nga rha nari rhoqoräkt dä rhat tu arhä snäng doqortäqyia, ⁷ “Mäniekt bä rhak täkt kat tamän doqor täkt? Rhak täkt ama ruqa di qat tamän mava nä ma Ngämuqa! Auge mamär vät a qa iva qät kyiradeng na ama ruvek arha vuirhong i qop nguna sokt ma Ngämuqa?”

⁸ Vät iomäkt ama qäväläm dä ma Jisas ka räm gärrarhae arhä mungäsnäng dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ngän du angän snäng bät tärhong däkt? ⁹ Guaäm goe di märmärsäs mamär iva ngu qoar na ama ngäñäpärhaqa na äm? Va ngu qoar toqortäqyia, ‘Sa nguua qyiradeng nä gia vuirhong’ ura va ngu qoar toqortäqyia, ‘Ngia rhair näkt ngi rha gi gasgaska bä ngiat tet’? ¹⁰ Bä nävät tom däkt diva mamär vät a ngän iva ngänät dräm i ma Ruqa aa Emga di ama rhares pät aa rhäng de

vät ivät iva qät kyiradeng na ama vuirhong.” Näkt ka qoar nä qä ngäñäpärhaqa rhoqortäqyia, ¹¹ “Ngu qoar na nge i ngia rhair näkt ngi rha gi gasgaska bä ngia rhet säva vät.”

¹² Dä qop kärak ka mair näkt ka lir qa rha aa gasgaska näkt puk sä qa da arhä saqong moe. Rha moe di qräk mät ta rhoqoräkt bä rha voda ama murhämeska sage ma Ngämuqa i rhat tamän doqortäqyia, “Sa mudu qaku ut lu guani rhoqor täkt!”

Ma Jisas Ka Mes Ma Livai

(2:13-17 / Mat 9:9-13 / Luk 5:27-32)

¹³ Saqi as ma Jisas ka met bä sävät ama namuqa aa rhäkt ma Galili dä ama guläñgi na ama ruvek ta män sagem ga bä qä nasäng i qä su rha.

¹⁴ Rhoqoräkt i qat tet dä qa lu ma Livai ma Alfius aa emga i qat muqun ba ama vätka qäarakni i ama ruvek tit boda ama takes sae. Dä ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngit päš gua rhäng.” Dä qa märanas bä qa met nasot ma Jisas.

¹⁵ Näkt päť ama qäväläm i ma Jisas kat täš pä ma Livai aa vätka di ma Jisas kä na ama rhäqäp na rha ama ruvek kärarhani i rhit ta ama takes bä sävät arhani ama ruvek kärarhani i ama vu rha di rha moe rhat täš ti na qa qä na aa mudäsaqongda. Rhoqoräkt dinguna ama rhäqäp na rha ama ruvek ta met nasot a qa.

¹⁶ Bä nga ama Skraipkäna qäarakni i rha nävät ama Farisiqäna rha lu qa rhoqoräkt i qat täš kä na ama ruvek kärarhae i rhit ta ama takes näkt sävät arhani ama vurha dä rha snanbät sa aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Mäniekt bä qat täš kä

nä iarhakt ama ruvek kärarhae i rhit ta ama takes dä ama vurha?”

¹⁷ Bä nga ma Jisas ka nari rhoqoräkt dä qa goar na rha rhoqortäqyia, “Iarhakt kärarhae i ama märäs pät a rha di qaku rhit läk nani ama ruqa qarakni i qat dräm gat tumäräspät dap sokt kärarhani i ama rämgi vät a rha di rhit läk nani ama ruqa rhoqoräkt. Qaku ngua män ivakt iva ngua rhes iarhakt kärarhae i ama räkta na rha sagem ngo dap kinak ngua män ivakt iva nani ama ruvek kärarhani i rhat tualat na ama vuirhong.”

Ama Snanbät Sage Ma Jisas Sävat Ama Meranotka

(2:18-22 / Mat 9:14-17 / Luk 5:33-39)

¹⁸ Ma Jon aa mudäsaqongda näkt ama Farisiqäna di rhat teranot dä arhani ama ruvek ta met sage ma Jisas bä rhi snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ma Jon aa mudäsaqongda rhi na ama Farisiqäna arhä mudäsaqongda di rhat teranot dap ainge gi mudäsaqongda di qaku?”

¹⁹ Dä ma Jisas ka muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Nga mamär iva ama gamoeqa qarakni iva rhit bodäm na qa aa ruavek tat teranot toqoräkt i qale qa qä na rha?” Dä ma Jisas ka muvät pät a nas toqortäqyia, “Qaku mamär iva rhat teranot toqoräkt i as kale qa gem da.”

²⁰ Dap ama qäväläm as pa äm ngä rhän iva ama gamoeqa qarak iva rhit bodäm na qa diva rhi rha qa daqule rha bä vät iangärhäkt ama qunäng nasot a qa dä va rhat teranot.

²¹ Dä qaku aung gä naqutäm sa anga iar ini anga baulini mät anga liqi mäni anga mru qi anga boiqi. Ngakt bä va qa rhualat toqoräkt dä va ama baulini

ama iar ini ngärhi arot nämäni ama mru qi ama boiqi bä va ini ngärhi sämamor na ama liqi. ²² Näkt nasot dä qä qoar toqortäqyia, “Qosaqi qaku aung gä narhor na anga iar qi anga wain sämät anga mru ngät anga ngädäng gärangätni i rhit tor na ama wain sämät ngät. Ngakt bä va qa rhualat toqoräkt dä va ama wain ama iar qi qi vukdor va ama ngädäng bä va ama wain gi na ama ngädäng diva mava na ngät. Qaku mamär iva aung gä namualat toqoräkt dap sokt mamär iva qät tor na ama iar qi ama wain sämät ama iar ngät ama ngädäng.*”

Ma Jisas Di Ma Engeska Bä Ba Ama Sabat
(2:23-28 / Mat 12:1-8 / Luk 6:1-5)

²³ Vät akni ama Sabat dä ma Jisas kat tet da ama et na ama wit dä qosaqi nga aa mudäsaqongda rhat tet dä rhi nasäng i rhi nänbän sa ama gavämirhong. ²⁴ Dä ama Farisiqäna rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Ura, mäniekt bä rhi nänbetäkmät na ama Muräkt pät ama Sabat?”

²⁵ Dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “As nga qaku ngän mes sävät agi a lat kärangätni i ma Devit ka mualat na ngät toqoräkt i qa qä na aa ruavek di anoeng mä rha dä rhit läk? ²⁶ Ngät tamän i nga vät ma Abiatar ama pris ama vit na qa aa qunäng dä ma Devit ka mon säva ama ansäspämgi ama me qi bä qa mäsa ama tmäs kärangätni i rhit bodäm ngät

* **2:22** Qaku mamär iva aung gä namualat toqoräkt dap sokt mamär iva qät tor na ama iar qi ama wain sämät ama iar ngät ama ngädäng. Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

sage ma Ngämuqa. Näkt iangärhäkt ama tmäs di ama Muräkt ngät tamän i qaku mamär vät anga ruvek mavängam iva rhat täs nävät a ngät dap sokt ama priskäna. Näkt kosaqi qa von aa ruavek ta angätni.”

²⁷ Näkt sa ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ama Sabat diva qat tatnärha ama ruvek dap pa qaku ama Sabat kä natmuräkt ta ama ruvek. ²⁸ Bä mamär iva ngänät dräm i aingo ma Ruqa aa Emga di qäqi ma Engeska bä ba ama Sabat.”

3

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ruqa Aa Rhäqyet Ama Ñäp Et

(3:1-6 / Mat 12:9-14 / Luk 6:6-11)

¹ Saqi ma Jisas ka mon säva ama mämairqi dap akni ama ruqa qarakni i ama ñäp aa rhäqyet di qale qa e. ² Dap arhani nävät ama Farisiqäna di rhat lu ma Jisas mamär ivar qa rhumäräs pät karak pät ama Sabat ivakt iva rhi rhäksärhäm ga.

³ Mamär dä ma Jisas ka qoar nä qarak i ama ñäp aa rhäqyet toqortäqyia, “Ngia rhair bä ngiat mair da ama ruvek moe arhä saqong.” ⁴ Näkt ma Jisas kä snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Guani qoe di ama Muräkt ngärhit tares pät ini angärha rhäng bät ama Sabat? Nga maräkt iva ut tualat na ama lat ama mär ngät ura va ut tualat na ama vuirhong bä qosaqi nga maräkt iva ut tumaiar ama ruqa aa iar ura va urhi veng?” Rhoqoräkt dä qop kaku rha muvät pät a qa.

⁵ Dä ma Jisas ka ñäm namet a nas sävät a rha na ama uraqi inguna rhäqäp ka na ama märänga sä

rha nävät arhä väs ama qrot ngät dä qa qoar nä qaräk ka ruqa rhoqortäqyia, “Ngia rhurän dä ngia rhäqyet.” Dä qa murän da aa rhäqyet bä sa märäs pät a et mamär.

⁶ Bä na äkt dä ama Farisiqäna rha met bä rha nasäng i rhat tamän särhäm ne rhi nä ma Herot aa ruvek kärarhani i rhat tair va aa rhäng iva rhi veng ma Jisas toqor mäniekt.

Ama Gulañ Na Ama Ruvek Tat Tet Nasot Ma Jisas

⁷ Evär dä ma Jisas kä na aa mudäsaqongda sävät ama namuqa aa rhäkt dä ama gulañgi ama mor qi na ama ruvek nae ma Galili rhat tet nasot a rha. ⁸ Bä nga rha nari sävät kärqärhong moekt i qat tualat nä irhong dä ama rhäqäp na rha ama ruvek ta män sagem ga nae ma Judia näkt ma Jerusalem bä nävät ama ngärhäkka ma Idumea bä näva ama ivärhimek tage na ama rigi ma Jordan bä nae namet ama värham ma Tair dä ma Saidon. ⁹ Dä ma Jisas ka nän aa mudäsaqongda iva rhi rhäkmu na anga mlauski anga gaini na qi bä ba qa inguna ama mor qi ama gulañgi bä varis ngakt dä rhi narhäkbrät ka.

¹⁰ Sa qa nän aa mudäsaqongda rhoqoräkt inguna qa mumäräs pät ama rhäqäp na rha bä arhani sa ama räm di rhit tägär na ama ruvek nanokt nas ivakt iva rhit täk pät a qa. ¹¹ Bä nga ama iaus nämät ama ruvek di ngärhit ñäm sävät ma Jisas dä ngät täqäne sä iarhakt ama ruvek iva rhit lir ti nän da arhä quum sä nas säng aa qar dä rhit näs masirhat toqortäqyia, “Ainge di ma Ngämuqa aa emga.” ¹² Sokt di ma Jisas ka von da rha ama

enge na ama mugem ama qrot ngät iva qale rhi namuqunäga sä qa ba ama ruvek.

Ama Ngärhäqyisem Da Udiom Na Rha Ama Ngangda

(3:13-19 / Mat 10:1-4 / Luk 6:12-16)

¹³ Ma Jisas ka met bä sämäni ama damgi näkt ka mes iarhakt kärarhae i nani a qa na rha sagem mes bä rha män sagem ga. ¹⁴ Näkt ka armeng da ama ngärhäqyisem da udiom na rha bä qa muqunän bät a rha iva ama ngangda na rha sä ma Ngämuqa aa lat*. Dä va qale rha gem ga bä va qät täk na rha ivakt iva rhi sameng ¹⁵ bä qosaqi va rhi rha ama rhares ivakt iva rhit kutmä's ama iaus nämät ama ruvek. ¹⁶ Sa qa armeng dä rhärha rhäkt ama ngärhäqyisem da udiom na rha i ma Saimon gäarak i qa mes ka i ma Pita ¹⁷ näkt ma Jems kä na aa lätkka ma Jon ma Sebedi aa imiom. Ma Jisas ka mes iom na ama ngärhipki i ma Boanerges i rhakt täkt ama ngärhipki di qi sameng sävät a iom i iom di rhoqor ama iauska qäarakni i vukpukdur väm ga ¹⁸ dä ma Andru dä ma Filip dä ma Bartolomyu dä ma Matyu dä ma Tomas dä ma Jems ma Alfius aa emga dä ma Tadius dä ma Saimon gäarak i rhat tes ka i ama Selot ¹⁹ näkt sävät ma Judas Iskariot karak i qa vodä ma Jisas säva aa ikkäna arhä rhäkt.

²⁰ Ma Jisas ka mon säva akni ama vätka bä saqi as ama guläñgi na ama ruvek pästämne na rha e

* **3:14** bä qa muqunän bät a rha iva ama ngangda na rha sä ma Ngämuqa aa lat Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

bä qa qä na aa mudäsaqongda di qaku anga släqyäs ba rha iva rha äs anga tmäs. ²¹ Dä aa qärhae rha nari sävät a qa rhoqoräkt dä soknga rha män ivakt iva rhi rhäqoar sä qa inguna ama ruvek ti qoar toqortäqyia, “Sa inirqi na qa.”

Ama Märhamän Mava Sävät Ama Qloqaqa Ama Qumärqumärqa

(3:22-30 / Mat 12:22-32 / Luk 11:14-23 / Luk 12:10)

²² Dap ama Skraipkäna qärrarhani i rha män nae ma Jerusalem di rhi qoar toqortäqyia, “Ma Jisas di ma Belsebul qa e mät ka bä nävät iaqäkt kärak i ama iaus angät narhoerqa aa qrot di qät kutmäs ama iaus.”

²³ Dä soknga ma Jisas ka mes ta bä qat tamän särhäm da na ama enge na ama siqut toqortäqyia, “Mamär vät ma Sämgä iva qä qutmäs a nas toqor mäniect? ²⁴ Ngakt bä anga muräktpä m di sa ngä matmät na nas diva qaku angärha anga uiuit. ²⁵ Dä qosaqi ngakt bä nga anga sägärhae näva anga vätka di sa rha matmät na ne diva qaku mamär iva rhi natmair i ama sägärhae na rha. ²⁶ Bä ngakt bä ma Sämgä aa qärhae rhi arhäktgyäm sä ne bä rhat tatmät na nas diva qaku aa muräkt angärha anga qrot dap aa qrot di sa rhäktäksot na ngät.

²⁷ “Ngäni qoar i ngut kutmäs ama iaus nävät ma Sämgä aa qrot sokt di as ngäni lu rhärhom i qaku mamär vät aung iva qa rhon säva anga qrot ka anga ruqa aa vätka bä qä rha aa qärhong dap koki ngakt bä nga qa er qä qop pät a qa. Dä nak as mamär vät a qa iva qä rha aa qärhong.

²⁸ “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i ama ruvek arha vuirhong moe näkt sävät arha

märhamän mava moe nä ma Ngämuqa diva qä qyiradeng ba rha. ²⁹ Dap aung gäarakni i qat tamän mava na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa diva qaku ma Ngämuqa qä naqyiradeng ba qa dap ianiäkt aa vuini diva ini ngät däqäm basägos.”

³⁰ Ma Jisas kat tamän doqoräkt sävät ama märhamän mava inguna qärrarhani ama Skraipkäna di rhat tamän doqortäqyia, “Ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa di qaku qat tualat gem ga dap kinak ama iauska qa e mät ka.”

*Ma Jisas Aa Nanäk Näkt Sävät Aa Läktpek
(3:31-35 / Mat 12:46-50 / Luk 8:19-21)*

³¹ Ma Jisas aa nanäk näkt aa läktpek ta män bä rhat mair dalek dap ta rhäk na akni ivakt iva qa rhet nani a qa sagem da. ³² Dap ama guläñgi na ama ruvek di rhat muqun namet a qa bä rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Gi nanäk ki nä gia läktpek di iarha namäk dalek i nani a rha na nge iva ngia rhet sagem da.”

³³ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Agukt koe di gu nanäk bä guavek koe di gua läktpek?” ³⁴ Näkt ka ñäm sävät iarhakt kärarhae i rhat muqun namet a qa näkt ka qoar toqortäqyia, “Gu nanäk ki nä gua läktpek di rhärha rhäkt!
³⁵ Auge qarak i qat tet parhäm ma Ngämuqa aa snängaqa di iaqäkt di gua läktka bä gua lätki bä gu nanäk.”

4

*Ama Enge Na Ama Siqutki Sävät Ama Ruqa
Qarakni I Qät Don Na Ama Gavämirhong
(4:1-9 / Mat 13:1-9 / Luk 8:4-8)*

¹ Saqi as ma Jisas kä nasäng i qä su ama ruvek pät ama namuqa aa rhäkt. Dä ama guläñgi na ama ruvek kärarhani i västämne na rha namet a qa di ama mor qi dä soknga qa veng sämät ama mlauski ama lil qi bä qat muqun mät ki va ama namuqa dap kale ama ruvek moe vät a qoan bät ama namuqa aa rhäkt. ² Bä qä su rha rha ama rhäqäp nä irhong na ama enge na ama siqut. Rhoqoräkt i qä su dä qa märhamän doqortäqyia, ³ “As ngäni nari! Maos dä akni ama latka qäarakni i qät don na ama gavämirhong ga met säva ama etki ivakt iva qä qutnanokt pät a qi. ⁴ Bä nga qät don na ama gavämirhong bät ama etki dä arhongni ama gavämirhong ngä säp sä varhäm ama iska bä ama isäm ngä män bä ngä mä s irhong. ⁵ Dap arhongni ngä säp sävät ama ivärhimek ama dui väm imek äkt i qaku ama ivätki masirhat. Bä ama gavämirhong ngä lir ngä ir inguna ama ingas ama ivätki. ⁶ Sökt di nga ama qunäga qa sek mes dä qek pät irhong bä nät däm irhong inguna qaku irhong angärha anga qridu anga uiu ngät. ⁷ Dap arhongni ama gavämirhong ngä säp sä mänguräp ama ritgung bä nga ama ritgung ngä ir dä ngä ong ama gavämirhong bä ngä slava nä irhong angärha irhirqi bä qaku irhong ngä sa. ⁸ Dap arhongni ngä säp sävät ama mär qi ama ivätki bä irhong ngä ir bä irhong ngä sa i arhong ngä sa ama ruqa ama rhäk täm ga da ama ngärhäqyisem nä irhong ama gavämirhong dap arhong ngä sa ama dävaung na rha ama ruvek nä irhong dap arhong ngä sa ama handret nä irhong ama gavämirhong.”

⁹ Dä qosaqi qa qoar toqortäqyia, “Iaqäkt kärak i nani a qa iva qunäga vät a qa sä gua enge di mamär

iva qat nari mamär.”

*Ama Rharimini Qärqäni I Ma Jisas Kat Tamän Na
Ama Enge Na Ama Siqut*

(4:10-12 / Mat 13:10-17 / Luk 8:9-10)

(4:13-20 / Mat 13:18-23 / Luk 8:11-15)

¹⁰ Näkt nga mamär i sokt ka qale qa qä na aa mudäsaqongda ama ngärhäqyisem da udiom na rha näkt sävät arhani namet a qa dä rhi snanbät sä qa iva qä rhäväkt sa aa enge na ama siqut.

¹¹ Dä qa märhamän särhäm da rhoqortäqyia, “Aingän di sa ma Ngämuqa qa rhares ba ngän iva qunäga vät a ngän sävät ma Ngämuqa aa Muräktpäm. Dap iarhakt kärarhae i qaku qale rha vä ma Ngämuqa aa Muräktpäm di rhat nari iarhongäkt moe na ama enge na ama siqut.”

¹² Rhoqoräkt diva rhäkмамär varhäm ma Aisaia aa enge qärangät i sa mudu qa säm a ngät toqortäqyia,

“Näma dä äkt bä rhat nañäm sokt diva qaku rhi nalu guani

bä näma dä äkt bä rhat nari sokt diva qaku qunäga vät a rha.

Bä nga nävät iangärhäkt arha lat dä va qaku rhi narhong sävät ma Ngämuqa

ivakt iva qä qyiradeng na arha vuirhong!’ ”

¹³ Dä saqi as ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga sa qaku qunäga vät a ngän sä rhangät täkt ama enge na ama siqut? Bä nga rhoqoräkt dä ngu lu va qunäga vät a ngän sa angätni ama enge na ama siqut moe rhoqor mäniekt?

¹⁴ Ama latka qärakni i qät don na ama gavämirhong di qä sameng nä ma Ngämuqa aa enge. ¹⁵ Ama

gavämirhong gärqärhongni i irhong ngä säp parhäm ama iska di rhoqor arhani ama ruvek kärarhani i rha nari ma Ngämuqa aa enge dap sokt di vät iomäkt ama qäväläm dä ma Sämga qat dän masägos bä qät ta ama enge näda arha rhon. ¹⁶ Dap arhani ama ruvek di rha rhoqor ama gavämirhong gärqärhong i sa ama latka qa rhon nä irhong bät ama dui vät imek ama ivärhimek di iarhakt kärarhae i rha nari ma Ngämuqa aa enge näkt ta lir ta sangar sävät a ngät na ama märmärgem. ¹⁷ Dap kaku ama enge angät snagut ngä mon säda arha ron mamär dä soknga rhat mair ma ama qrot nak kop pät ama qot äm ama qäväläm. Bä nga anga märänga qat dän bät a rha ura ama ruvek ti sangäm na rha inguna nävät ma Ngämuqa aa enge dä lärlir mämae da arhä qatnanakt.

¹⁸ “Dap arhani di rha rhoqor ama gavämirhong gärqärhong i qa latka qa rhon nä irhong sä mänguräp ama ritgung. Iarhakt ama ruvek di rha nari ma Ngämuqa aa enge ¹⁹ sokt di ama qänäskänes nämäni rhangät täkt ama iar dä ama snängaqa ama mor qa sävät ama mämägän narhe qarängättni i ngärhi irastäm sa ama ruvek näkt ama snängaqa masirhat sävät arhongni ngät dän bä iarhongäkt ngä ir bä irhong ngä slava nä ma Ngämuqa aa enge angärha irhirqi bä qaku ngä sa anga gavam anga mär ngät pät iarhakt ama ruvek arha iar. ²⁰ Dap arhani ama ruvek di rha rhoqor ama gavämirhong gärqärhong i ama latka qa rhon nä irhong bät ama ivätki ama mär qi. Iarhakt di qararhae i sa rha nari ma Ngämuqa aa enge näkt ta rha ngät bä ba nas bä ngärhit sa ama gavam bät arha iar. Bä nävät ama sägäni sägäni ama gavämini

di arhani di rhit sa ama ruqa ama rhäk täm ga da ama ngärhäqyisem na ngät ama gavam dap arhani di rhit sa ama dävauung na rha ama ruvek na ngät dap arhani di rhit sa ama handret na ngät ama gavam.”

*Ama Lirhäga Va Ama Laiqa Aa Rem
(4:21-25 / Luk 8:16-18)*

²¹ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga mamär iva aung ga rhon säva anga vätkä sa anga lirhäga qärakni i qat dang bä qa rhu qa va anga uratki arha rem ura va anga laiqa aa rem?” Nasot dä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Qaku, dap kat dräm gat täkt a qa rhävuk. ²² Inguna qaku guani qärqäni i ama ngaip ini diva qaku rhi namuqunäga sä ini dä qaku guani qärqäni i ini nga e väm diva qaku vuk sä ini säda eraqi.” ²³ Dä qosaqi qa qoar toqortäqyia, “Iaqäkt kärak i nani a qa iva qunäga vät a qa sä gua enge di mamär iva qat nari mamär.”

²⁴ Ma Jisas kat tamän särhäm da i qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Mamär iva ngän du angän snäng mamär vät ianiäkt kärqäni i ngänät nari ini” näkt kosaqi qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Iaqäkt ama siqutka qärak i ngän du qa sävät arhani diva qosaqi ma Ngämuqa qa rhu qa sävät a ngän bä qop as pa qä von ngän masirhat. ²⁵ Inguna aung gäarakni i sa aa anga guani diva rhi von ga rha arhongni savono sae. Dap aung gäarakni i sa qaku aa anga guani diva qäqi rhi rha aa qäni ama gaini nä ini nagem ga.”

*Ama Enge Na Ama Siqutki Säväät Ama Gavämini
Qärqäni I Vur Mät Ini*

²⁶ Dä ma Jisas kosaqi qä su rha i qä qoar toqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa Muräktpä m di ngäkt

kre ama ruqa i qät don na ama gavämirhong bät ivät. ²⁷ Bä nga ama bängang dä ama qunäng doqoräkt i qä mänatäm ura qat täranas dap ama gavämirhong di vukpukge mät irhong bä irhong ngärhi rhir sokt di qop kaku qunäga vät a qa i rhoqor mäniekt sä irhong angärha irhirqi. ²⁸ Näkt koki sokt ama ivätki qia märmor irhong bä irhong ngä sa ama gavam i mänasäng di vuk sa ama rharebäm sa ama ngärhäqyitnäk bä na äkt dä sa ama rharebäm sa ama tpäski näkt sa ama gavämirhong mät ama tpäski moe. ²⁹ Bä nga sräp ama gavam dä qa ruqa qa mu aa singi mäni ngät inguna ama qäväläm ngä män ivakt iva sa qät dodäktgyäm ngät.”

*Ama Enge Na Ama Siqutki Säväät Ama Mastard
Aa Gavämini
(4:30-32 / Mat 13:31-32 / Luk 13:18-19)*

³⁰ Dä saqi as ma Jisas ka snanbät toqortäqyia, “Ngu lu va ngua rhuqut tä ma Ngämuqa aa Muräktpä m säväät agiqa? Ura va agi enge na ama siqutki diva ngua rhamän na ngät ivakt iva ngärhi sameng säväät a ngät? ³¹ Ma Ngämuqa aa Muräktpä m di ngät toqor ama mastard aa gavämini qärqäni i ama gaini mamär qärqäni i akni ama ruqa qa qutnanokt ini va ama ivätki. ³² Sokt di sa nga qa qutnanokt ini dä ini ngä ir ma ama mor qa ama ngämuga bä qorhäs iva qä ir va ama lat angät namuirhong angät tpäs moe bä iaqäkt ama ngämuga di aa rhäkt ama mor ngät bä ama isäm di mamär iva ngärhit täk pät angärha vät pät aa qän.”

³³ Bä qosaqi angätni ama rhäqäp ama enge na ama siqut toqor tangät täkt di ma Jisas kat tamän

särhäm da na ngät nä ma Ngämuça aa enge. Qat tamän särhäm da na ngät as toqoräkt i mamär iva qunäga vät a rha. ³⁴Ma Jisas di qop sokt kat tamän särhäm da na ama enge na ama siqut. Dap kinak nga rhoqoräkt i sokt ka qä na aa mudäsaqongda dä qät tävakt sa ama enge moe bä ba rha.

*Ma Jisas Ka Anmae Da Ama Lauräm
(4:35-41 / Mat 8:23-27 / Luk 8:22-25)*

³⁵Vät iaqäkt ama qunäga rhoqoräkt i bängängäs dä ma Jisas ka qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqya, “U rhet samit särhage na ama namuça.”

³⁶Dä sa rha met daqule ama ruvek bä rha mon sämät ama lil qi ama mlauski sage ma Jisas bä rha met. Dap kosaqi angätni ama lel ngät ama mlaus ngä väs aa rhäng doqoräkt. ³⁷Bä nga rhat tet dä ama lauräm ama qrot äm mamär ngä män masägos bä ama vaeng ngä mon sämät ama mlauski bä rhäqäptäqäp ki bä qorhäs iva qia rhon.

³⁸Dap ma Jisas di qale qa da ama mlauski at es bä qä mänatäm i mae säng aa uväs. Dä aa mudäsaqongda rha rhäqäm a qa näkt ta snanbät sä qa i rhit näs toqortäqya, “Qamorqa, nga qaku qänäskänes nge qrekt bä ut moe urhi ñäp?”

³⁹Dä ma Jisas ka märanas bä qa anmae da ama laurqi na ama enge ama qrot ngät näkt ka qoar na ama vaeng doqortäqya, “Mänadin! Mae vät a ngän!” Dä soknga qäp da ama lauräm dap mänadin bät ama qoeväs mamär.

⁴⁰Näkt ka qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqya, “Mäniekt bä ngänit len masirhat? Nga qoki as kaku angän anga qatnanakt?”

⁴¹ Dä rhäqäp ta mamär na ama tlenğa dä rhi snanbät sä ne rhoqortäqyia, “Nak sa auge rhak täkt kărak i qäqi ama laurqi dä ama vaeng ngät nari nămät ka?”

5

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Iauska Mät Ka Ama Ruqa

(5:1-20 / Mat 8:28-34 / Luk 8:26-39)

¹ Rha män bä särhage na ama namuqa ma Galili bä sävät ama Gerasaqäna* arha ivärhäs. ² Bä nga ma Jisas puk sä qa nămät ama mlauski dä qoki äkt dä akni ama ruqa qărakni i ama iauska qa e mät ka qa män nămät ama năpta arha lek ivakt iva qa rhän sage ma Jisas. ³ Rhak täkt ama ruqa di qale qa mät ama năpta arha lek năkt kaku mamär vät aung iva saqi as kă naqop pät a qa na anga qoi bä qäqi qaku mamär vät aung iva qä naqop pät a qa na anga sengäna. ⁴ I sa nguna sai dä rhit kop mät aa rhăkt dä aa qar na ama sengäna sokt di qop kă nănbăñmät na ama sengäna dä qat tar ta angätni i ama qrot ngät mamär säng aa qar angät tpäs. Bä qop kaku aung gărakni i aa anga qrot iva qä sämbulap tăm ga. ⁵ Dä qop pät ama qunăng dä ama băngang dä qat tet măngurăp ama năpta arha lek bä vät ama dam dap kat tuqaia dä qä nădăktmät na nas na ama dui.

⁶ Bä nga qa lu ma Jisas inamuk dä qa ang masirhat sagem ga bä arpus na qa mäk säng ma Jisas aa qar. ⁷ Năkt ka năstăm dăvuk toqortäqyia, “Nani a nge iva ngia măsana na ngo, ainge Jisas

* **5:1** ama Gerasaqäna Ura ‘ama Gadaraqäna ura ‘ama Gergesaqäna’

ma Moräsnaqa Na Rhävuk aa emga? Ngut nok pät a nge iva ngia rhu sage ma Ngämuqa iva qale ngi nasangäm na ngo.” ⁸ Qat tuqaiä rhoqoräkt di sa nguna ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Vuk sä nge nämät tak täkt ama ruqa ainge ama iauska!”

⁹ Näkt ma Jisas ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Rhat tes nge rhoqor mäniekt?”

Dä qäarak ka muvät toqortäqyia, “Rhat tes ngo i ma Rhäqäp inguna ama rhäqäp na rha na ut.”

¹⁰ Dap kop kät nok masirhat pät ma Jisas iva qale qä narhäk na ngät nävät iaqäkt ama ngärhäkta.

¹¹ Dap ama vlam ama rhäqäp na ngät di qale ngät e vät ama qurängige bä ngät täs. ¹² Dä ama iaus ngä nok pät ma Jisas i ngärhi qoar toqortäqyia, “Mamär iva ngi rhäk na ut sä mänguräp ama vlam ivakt iva u rhon sämät ngät.” ¹³ Dä ma Jisas ka rhares pät angärha rhäng bä vuk sä ngät bä ngä mon sämät ama vlam. Iangärhäkt ama vlam di ama udiom ama tauseniom na ngät di ngä ang masirhat manäp pät ama qäsäpki bä ngä mon ba ama rigi bä ngä ñäp dä m gi.

¹⁴ Bä ama ruvek kärarhani i mai rhit lu vät iangärhäkt ama vlam di sa rha ang masirhat bä rha sameng mät ama värhäm bä särhage särhage. Dä soknga ama ruvek ta met sae ivakt iva rhi lu iangärhäkt ama lat kärangät i sa ngä märanas. ¹⁵ Bä nga rha män ge ma Jisas dä rha lu qa ruqa qäarak i vuk sa ama iaus nämät ka i qat muqun i sa qa monmät näkt sa märäs pät a qa bä mamär na aa mädräm bä nga rha lu rhoqoräkt dä rhit len.

¹⁶ Ama ruvek kärarhani i rha lu iangärhäkt ama lat di rha sameng ba ama ruvek sävät iangärhäkt ama lat kärangät i ma Jisas ka mualat na ngät pät

kärak i qre ama iaus kale ngät mät ka bä qosaqi rha sameng sävät ama vlam. ¹⁷ Dä ama ruvek ta nasäng i rhat naing bät ma Jisas iva qa rhet nävä iosäkt arha ivärhäs.

¹⁸ Bä nga ma Jisas kat don sämät ama mlauski dä qa ruqa qärak i ama iaus ngä met nämät ka qät naing bät ma Jisas iva qä na qa. ¹⁹ Dap ma Jisas di qop kaku qa rhares pät aa rhäng dap kinak ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngia rhet sävät gia vät sage gi qärhae bä ngi sameng ba rha i ma Ngämuqa qa mualat pä gia iar toqor mäniekt dä va ngi sameng sävät ma Ngämuqa aa lavuqi sävät a nas.”

²⁰ Dä soknga qärak ka ruqa qa met bä qä nasäng i qä sameng mät ama ivärhäs na ama ngärhäqyisem na ap ama värhap ama mor ap sävät ama lat kärangät i ma Jisas ka mualat na ngät sä qa bä ama ruvek moe di qräk mät ta.

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Evopki Näkt Ma Jairus Aa Imgi

(5:21-43 / Mat 9:18-26 / Luk 8:40-56)

²¹ Bä sa nga evär dä ma Jisas mät ama mlauski bä särhage na ama namuqa e ma Kaperneam dä ama gulänqi ama mor qi na ama ruvek pätämne na rha namet a qa vät ama namuqa aa rhäkt. ²² Dä akni ama tpäsquinaqa näva ama mämairqi qärak i rhat tes ka i ma Jairus di qa män sae. Bä nga qa lu ma Jisas dä arpus na qa samäk säng aa qar ²³ bä qat naing bät ma Jisas masirhat toqortäqyia, “Nguu imgi ama gaini na qi di qorhäs iva qi ñäp dap ngi ang bä ngia rhu ngia rhäkt pät a qi dä va märäs pät a qi bä va ama iar qi.” ²⁴ Dä ma Jisas ka met kä na qa.

Dap ama gulãñgi ama mor qi na ama ruvek di rha met nasot ma Jisas bã qale rha namet a qa bã rhit tares ka. ²⁵ Näkt aktni ama evopki di qali qi e qärakt i qaku mae da arha rãmgi na ama equngi dap ama biaska di qop kat tet pät ama ngärhäqyisem da udiom na ama qoeo. ²⁶ Bã sa ava gem gi mamär i sa ama rhäqäp na rha ama ruvek kärarhani i rhat dräm dat tumäräspät ta lu vät a qi bã sa qia sot pät a nas ba rha sokt di qop kaku märäs pät a qi dap kinak mor mät arha rãmgi.

²⁷ Bã nga qia nari sävät ma Jisas dä qia met säng aa rhäng mänguräp ama gulãñgi bã qia rhäk pät aa boiqi ²⁸ inguna qiat tu arhä snäng doqortäqyia, “Ngakt bã sokt ngu rhäk pät aa boi dä sa va märäs pät a ngo.” ²⁹ Dä soknga mae da ama biaska masägos dap kia nari va arha iar i isiska vät a qi nämät iaqyäkt ama rãmgi.

³⁰ Bã nga qia rhäk pät ma Jisas aa boi dä qa nari i ama qrot ngä met nävät a qa masägos dä qa rhong namet a nas sävät ama gulãñgi dä qa snanbät toqortäqyia, “Auge qa rhäk pät gu boi?”

³¹ Dä ma Jisas aa mudäsaqongda rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngiat lu i ama rhäqäp na rha ama ruvek tit tares nge sokt di qop ngi snanbät i auge qa rhäk pät a nge?” ³² Sokt di qop ma Jisas di qät ñäm namet a nas ivakt iva qä lu i auge qa mualat toqoräkt.

³³ Dä sa qa ruqi qia räm i sa märäs pät a qi dä soknga qia män bã arpus na qi samäk säng aa qar bã värvar vät a qi mät ama tlenga dap kia sameng na ama engätkki moe sävät a nas ba qa.

³⁴ Dä qa qoar na qi rhoqortäqyia, “Ngua imgi, gi qatnanakt ngä mumäräs pät a nge. Ngia rhet sa ama isiska bä sak pät a nge nämät iaqäkt gi märänga.”

³⁵ Dap as toqoräkt i ma Jisas kat tamän dä arhani ama gamoe rha män nävät ma Jairus ama narhoerqa näva ama mämairqi aa vätka bä rha qoar nä ma Jairus toqortäqyia, “Ngia imgi di sa qia ñäp. Mäniekt bä va saqi as ngia rhuruan bät kamorqa?”

³⁶ Dap ma Jisas di qop ka qyiradeng na arha enge dap ka qoar na ama mämairqi at narhoerqa rhoqortäqyia, “Qale ngi natlen, dap sokt ngiat nanakt.”

³⁷ Näkt kaku qa rhares pät aung aa rhäng iva qa rhet nasot a qa sae dap sokt kä nä ma Pita näkt ma Jems kä nä ma Jon ma Jems aa lätkka. ³⁸ Bä nga rha män bät ka tpäsquinaqa aa vät dä ma Jisas ka lu ama ruvek i rhat tuqaiia i rhit nok dä rhit sek arhä qän masirhat. ³⁹ Dä ma Jisas ka mon säva vät sagem da bä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ngänit nok dä ngänit sek angän gän masirhat? Nak kop kaku ama rhuimgi qia ñäp dap ki mänatäm.”

⁴⁰ Dä rha rhama täm ga.

Sokt di nasot dä qa rhäk na rha sä dalek dap ka rhäqoar sa ama rhuimgi at mam dä at nan näkt aa mudäsaqongda qärrarhae i rhi na qa bä rha met sa äkt i ama rhuimgi qali qi e. ⁴¹ Näkt ka sangar at tärhäkt dä qa qoar na qi rhoqortäqyia, “Talita kum.” Di ama rharimini rhoqortäqyia, “Qarhuimgi, ngu qoar na nge i ngia rhäranas.” ⁴² Dä qa rhuimgi qia märanas masägos bä qiat tet pa vät. Bä nga rhoqoräkt dä qräk mät ta mamär nävät iangärhäkt ama lat. Iaқыäkt ama rhuimgi

di ama ngärhäqyisem da udiom na at koeo. ⁴³ Dä qa voda rha ama enge ama qrot ngät iva qale rhi nasameng ba aung sävät iangärhäkt ama lat näkt ka goar na rha iva rhi von gi rhä guani ivakt iva qia äs.

6

Ama Ruvek E Ma Nasaret Ta Mer Ma Jisas (6:1-6 / Mat 13:53-58 / Luk 4:16-30)

¹ Ma Jisas ka met bä säva aa värhäm maräkt kä na aa mudäsaqongda. ² Bä nga vät ama Sabat dä qa nasäng i qä su va ama mämairqi bä ama rhäqäp na rha qärrarhani i rha nari qa di qräk mät ta rhoqoräkt.

Dä rhi snanbät toqortäqyia, “Rhak täkt ama ruqa di sa qa rha rhärhong däkt na qoe? Dä qosaqi qa rha rhangät täkt ama mädräm na qoe nai i qat tualat dä qäqi ama nañis ngät ama lat ngät dän? ³ Iaqäkt di qäarak i nak kop kät täk pät ama vät. Iaqäkt di ma Maria at toemga bä ma Jems kä nä ma Josep dä ma Judas kä nä ma Saimon arha matka. Aa läktpek ama evop di nak kop tärha e gem ut.” Sa rhat tamän doqoräkt bä rha qut säda arha ron nävät a qa.

⁴ Dä ma Jisas ka goar na rha rhoqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa vämginaqa di qaku anga qutdrir sävät a qa sokt pä qärqom aa värhäm mamär bä mänguräp aa qärhae bä mäk pa aa vätkä.” ⁵ Dä soknga qaku mamär vät a qa iva qä namualat na anga lat anga nañis ngät e dap sokt ka mu aa rhäkt pät ama marheka na rha ama rämgivärharha bä

märäs pät a rha. ⁶ Bä qräk mät ma Jisas nävät a rha i sa nguna qaku arha anga qatnanakt.

Nasot dä ma Jisas kat tet mät ama värhap ama gaini na ap dap kä su ama ruvek.

Ma Jisas Qa Rhäk Na Ama Ngärhäqyisem Da Udiom Na Rha Ama Ngangda

(6:7-13 / Mat 10:5-15 / Luk 9:1-6)

⁷ Dä qa mes aa mudäsaqongda ama ngärhäqyisem da udiom na rha sagem mes näkt ka nasäng i qät täk na rha i udiom udiom näkt kosaqi qa voda rha ama qrot ivakt iva rhit kutmäs ama iaus. ⁸ Qa rhäk na rha sä rhangät täkt ama rhodäm i qat tamän doqortäqyia, “Qale aung Gä narha guani sävät kärqos angäna tmerhäs dap sokt anga tliga dä qale aung Gä narha anga tmäs ura anga sägänaqa ura anga ligär mät angäna rhae. ⁹ Dap ngänät don mät anga sandal dap kale aung Gä narha agukt anga srapki anga unbem na qi irhäm mes. ¹⁰ Bä nga qre vakt bä ngänät don säva agi a vätka dä qale ngän äkt pä iaqäkt ama vätka bä dängdäng i ngän det nävä iomäkt ama värhäm. ¹¹ Dap ngakt bä anga ruvek näva agi a värhäm gärrarhani i ngän män sagem da di qaku rha ar sä ngän dä qaku rha nari nämät ngän dä va ngäni suqup angäna qar sa ama rhabuqi nävät ngät samäk* pät ama qäväläm gärqom i ngän det. Rhoqoräkt diva ngäni sameng i iarhakt ama ruvek di qaku mär ge ma Ngämuqa nävät a rha.”

¹² Dä soknga rha met bä rhi sameng iva ama ruvek ti näpgoer na nas nämät arha vuirhong.

* **6:11** ngäni suqup angäna qar sa ama rhabuqi nävät ngät samäk Rhangät täkt ama lat di ngärhi sameng i sa ma Ngämuqa qa rhong na rha mas.

¹³ Näkt tit kutmäs ama rhäqäp ama iaus dä rhit prit na ama oel säda ama rhäqäp na rha ama rämgiwärharha arhä väs bä rha mumäräs pät a rha.

Ma Jon Ama Baptais Aa Tñäpki
(6:14-29 / Mat 14:1-12 / Luk 9:7-9)

¹⁴ Ama vitnaqa ma Herot ka nari rhoqoräkt i ma Jisas aa ngärhipki di sa qia met mät a vät sä qarängät aa lat. Bä arhani rhi qoar toqortäqyia, “Ma Jisas di ma Jon ama Baptais kärakni i sa qa märanas nämät ama tñäpki bä rhoqoräkt i ama nañis ngät ama qrot ngät ama lat di ngät tualat gem ga.” ¹⁵ Dap kosaqi arhani rhi qoar toqortäqyia, “Iaqäkt di ma Elaija.” Dap arhani rhi qoar toqortäqyia, “Iaqäkt di ma Ngämuqa aa vämginäqa qarak i qa rhoqor ma Ngämuqa aa vämginarha mudu.” ¹⁶ Bä nga ma Herot ka nari rhoqoräkt dä qa märhamän doqortäqyia, “Ma Jon, ama ruqa qarak i ngua rhares bä rha rhodäkt mät ka di sa qa märanas nämät ama tñäpki!”

¹⁷ Qa märhamän doqoräkt inguna sa qa voda rha ama muräkt ivakt iva rhi sangar ma Jon bä rhi qop pät a qa bä rha rhu qa va ama tpäskiarharhäng. Sa qa mualat toqoräkt inguna vät aa läktka ma Filip aa egutki ma Herodias at täväs kärakt i sa ma Herot ka mät a qi. ¹⁸ Qa mualat toqoräkt inguna ma Jon di sa qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Qaku varhäm ama Muräkt toqoräkt iva ngia rhät gia läktka aa egutki.”

¹⁹ Dä qosaqi ma Herodias di rhäptäp da arha ron sävät ma Jon bä nani a qi iva qi rhäk nä guavek ivakt iva rhi veng ga sokt di qop kaku mamär vät a qi ²⁰ inguna ma Herot di qät len ma Jon bä qät lu vät a qa inguna qat dräm i ma Jon di ama räkt ka

bä ama qumärqumär qa mamär dä ma Ngämuqa aa saqong. Bä nga ma Herot kat nari ma Jon aa enge dä qat tu aa snäng masirhat sävät a ngät sokt di qop märmär qat nari qa.

²¹ Bä nak as dängdäng dä ama släqyäs ngä män bä ma Herodias ivakt iva qi lu i rhi veng ma Jon. Bä nga vät ma Herot aa bängagi qärakt i mudu qa män dä qa mualat na ama tmäski bä ba aa latta ama narhoerta näkt ama narhoerta ama ulaqimärharhärhäkt näkt ama ruvek ama moräs na rha nae ma Galili. ²² Bä nga ma Herodias at tuimgi qia mon sagem da bä qiat tain dä märmär ge ma Herot kä na aa ruvek kärarhae i rha män säva aa tmäski nävät a qi. Dä ama vitnaqa ma Herot ka qoar nä qa rhuimgi rhoqortäqyia, “Ngi nän ngo rha agini qärqäni i nani a nge nä ini dä va ngu von nge rhäm ini.” ²³ Näkt ka mu i qä qoar toqortäqyia, “Agini qärqäni i ngi nän ngo rhäm ini diva ngu von nge bä näma dä äkt bä ngi nän da anga qäväläm nävät kärqärhong i ngut lu vät irhong.”

²⁴ Dä vuk sä qi bä qia snanbät sa at nan doqortäqyia, “Va ngu nän da agiqa?”

Dä at nan gia muvät pät a qi rhoqortäqyia, “Ma Jon ama Baptais aa uväski.”

²⁵ Dä qoki äkt dä qa rhuimgi qia lir qia mon sage ama vitnaqa ma Herot sa arha nän bä qia nän doqortäqyia, “Nani a ngo iva ngi von ngo rhäkt tä ma Jon ama Baptais aa uväski va anga pletige ama mor ige.”

²⁶ Bä ama vitnaqa ma Herot di airäs ka masirhat sokt dinguna nävät kärangät aa enge i qa mu bä nävät kärarhae aa ruvek i rha män säva aa tmäski dä qaku nani a qa iva qä nen na qi. ²⁷ Dä qoki äkt

dä qa rhäk na akni nävät aa ulaqimärharhärhäkt sa ama enge ama qrot ngät iva qa rhän sä ma Jon aa uväski. Dä qarak ka met bä qa rhodäkt mät ma Jon ba ama tpäskiarharhäng. ²⁸ Näkt ka män sa aa uväski bä samuk pa ama pletige ama mor ige. Näkt ka von ga rhuimgi bä qia von at nanäk.

²⁹ Bä nga ma Jon aa mudäsaqongda rha nari rhoqoräkt dä rha män bä rha rha aa släqyige bä rha mas nä ige mät ama ñäpka aa liqi.

Ma Jisas Ka Von Da Ama Tmäs Bä Ba Ama Ngärhäqyet Ama Tausengäna Na Rha Ama Ruvek (6:30-44/Mat 14:13-21/Luk 9:10-17/Jon 6:1-15)

³⁰ Evär da ama ngangda nävät arha lat bä västämne na rha namet ma Jisas bä rhi sameng ba qa nä iarhongäkt moekt i rha mualat nä irhong dä rha su sävät irhong. ³¹ Bä sa nga rhoqoräkt i masirhat na ama ruvek i rhat tet tat dän nagem da bä qaku anga släqyäs bä ma Jisas kä na aa mudäsaqongda ivakt iva rha äs dä soknga ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Sokt ngän ngäni ang bä u rhet sävät anga ivärhäs i qaku anga ruvek pät a äs bä va mae vät a ngän.” ³² Dä soknga sokt ta rha met mät ama mlauski sävät aosni ama ngaip äs ama ivärhäs. ³³ Sokt di ama rhäqäp na rha ama ruvek kärarhani i rha lu rha i rhat tet di rha räm a rha dä rha ang nasot a rha näkt arhani ama ruvek masirhat näva ama värhap ama mor ap ta mon mäni rha bä rha moe rha er ta män äkt i ma Jisas kä na aa mudäsaqongda rhat tet sae.

³⁴ Bä nga ma Jisas ka män mit pät a qoan bä qa lu ama gulängi ama mor qi dä qa lavuqi na rha inguna rha di rha rhoqor ama sipsipkäna qarängätni

i qaku angärha anga ruqa iva qät lu vät a ngät dä soknga qä nasäng i qä su rha rha ama rhäqäp nä irhong.

³⁵ Bä nga säpbängang mamär dä aa mudäsaqongda rha män gem ga dä rhi qoar na qa rhoqortäqyia, “Rhos täkt ama ivärhäs di sa qale läs gläius dap sa säpbängang. ³⁶ Bä nga rhoqor täkt dä mamär iva ngi rhäk na ama ruvek ivakt iva rha rhet sämät ama värhap bä särhage na ap ivakt iva rhi vodäm bät guarhong iva rha äs.”

³⁷ Dä ma Jisas ka muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Aingän ngäni von da rhä guarhong iva rha äs.”

Dä rhi qoar na qa rhoqortäqyia, “Bä nga rhoqoräkt dä ama rhodäm sa ama ligär iva urhi vodäm na ngät di nak kop toqor ama udiom ama handretiom na ama qunäng angät titsek! Nga va u rhet bä urhi vodäm sokt nä rhangät täkt pät anga bretkäna bä va urhi von da?”

³⁸ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Ama mämänia ama bretkäna nga e gem ngän?” Näkt ka rhäk na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Ngän det bä ngäni näm.”

Bä nga rha män bät ama rhodäm sa ama tmäs dä evär däm da bä rha qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Ama ngärhäqyet ama bretkäna näkt ama rhinämiom ama udiom.” ³⁹ Dä ma Jisas ka qoar na rha iva rha rhatmät na ama ruvek näkt pa rha rhuqun ba ama mran angät tpäs pa ama guläñap i aomni ama guläñäm sai dä aomni sai. ⁴⁰ Dä soknga rha muqun ba ama guläñap kärqapni i apni di ama handret na ama ruvek pä bap dap apni di ama udiom ama ruiom da ama ngärhäqyisem na ama ruvek pä bap.

⁴¹ Näkt ka rha ama ngärhäqyet ama bretkäna näkt kä udiom gä rhinämiom näkt sa qa ñäm dävit säva ama usäpki näkt ka mes ama mär näkt ka vonmät na ama bretkäna näkt ka von aa mudäsaqongda ivakt iva rhi are däm ngät bä ba ama ruvek. Dä qosaqi qa matmät na ama rhinämiom bä ba rha moe.

⁴² Bä rha moe rha mä s bä arhä sarem. ⁴³ Näkt ama mudäsaqongda rha rhäqäp ama urat ama ngärhäqyisem dä unbem na ngät na ama mäsdävät nävät ama bret ngä na ama rhinäm.

⁴⁴ Ama rhodäm sa ama gamoe iarhakt kärarhae i rha mä s iangärhäkt ama tmäs di ama ngärhäqyet ama tausengäna na rha näkt sävät ama evop ti na ama rhoes.

*Ma Jisas Kat Tet Pät Ama Qoeväs Angärha Rhäng
(6:45-52 / Mat 14:22-33 / Jon 6:16-21)*

⁴⁵ Dä nak kop äkt dä ma Jisas ka qoar na aa mudäsaqongda bä rha veng sämät ama mlauski iva rhi rhoer särhage sämät ama värhäm ama lel äm ma Betsaida dap pa dängdäng na qa ivakt iva qä vräs na ama guläñgi. ⁴⁶ Bä nga nasot i sa qa vräs na ama guläñgi dä dang däm ga bä sämäni ama damgi ivakt iva qä nän.

⁴⁷ Bä sa rhoqoräkt i bängangäs dä aa mudäsaqongda arhä mlauski di qali qi mänguräp ama namuqa mamär dap ka di sokt ka namit närhage vät ama namuqa aa rhäkt. ⁴⁸ Dä qa lu aa mudäsaqongda i rhi siqut na arhä mlauski iva qiat tet dä qaku inguna ama laurqi qi e nani a ne na rha. Bä nga sa qorhäs iva qunäga dä qa met bä sagem da i qat tet pät ama qoeväs angärha rhäng. Bä qorhäs iva qä rhäqär na rha.

⁴⁹ Sokt di nga rha lu qa i qat tet pät ama qoeväs angärha rhäng dä rhat tu arhä snäng i nguaräm anga rhomga na qa. Bä rhat tuqaia ⁵⁰ inguna rha moe rha lu qa bä rhit len masirhat. Dä qa märhamän särhäm da masägos i qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Qale ngänit len! Nak kop mamär. I nak kop aingo.” ⁵¹ Näkt ka veng sämät ama mlauski sagem da dä mae da ama laurqi. Bä qräk mät ta mamär ⁵² inguna qosaqi qaku qunäga vät a rha i ma Jisas di auge iaqäkt nävät aa lat kärangätni i qa mualat na ngät sävät ama bretkäna bä ngä män masirhat inguna ama qrot arhä väs.

*Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Rämgivärharha E
Ma Genesaret
(6:53-56 / Mat 14:34-36)*

⁵³ Bä nga sa rha mängaläkt särhage dä mae vät a rha e vät ama ivärhäs ma Genesaret bä rha qop sa arhä mlauski e. ⁵⁴ Bä nga vät ama qäväläm gärqom i vuk sä rha nämät ama mlauski dä ama ruvek ta räm ma Jisas. ⁵⁵ Dä rha ang dä iaqäkt ama ngärhäktka aa ron moe bä rha rha ama rämgivärharha va ama gasgasimek bä sävät ama ivärhimek kärqämekni i rha nari i qale ma Jisas e. ⁵⁶ Bä qosaqi nga qoe nai i ma Jisas kat tet i rhoqoräkt i qat tet pa ama värhap ama lel ap ura va ama värhap ama mor ap ura sävät ama värhap angät ngärhakt tage rhage dä ama ruvek tat tu arha rämgivärharha va ama ivärhimek kärqämekni i rhit boda ama tmäs e. Näkt tat naing bät a qa iva qät tares pät ama rämgivärharha arha rhäng iva nämä dä äkt bä nak kop pa sokt tit täk da aa boiqi arha

väm. Bä iarhakt moe qärrarhae i sa rha rhäk da arha väm di sa märäs pät a rha.

7

Ama Ruvek Arhä Qärhong Dä Ma Ngämuqa Aa Muräkt

(7:1-13 / Mat 15:1-9)

¹ Ama Farisiqäna näkt arhani ama Skraipkäna qärrarhani i sa rha män nae ma Jerusalem di västämne na rha namet ma Jisas näkt² ta lu arhani ma Jisas aa mudäsaqongda i rhat täs ama tmäs na arhä rhäkt i qaku ama qumärqumär ngät i sa qaku rha rhor ngät.

³ Ama Farisiqäna näkt sävät ama Judaqäna moe di qaku mamär iva rhi namäs toqoräkt inguna narhoer diva rhi rhor arhä rhäkt parhäm arha morta arhä qärhong. ⁴ Bä qosaqi rhoqoräkt i rhat dän nävät ama ivärhäs kärqosni i rhit boda arhä qärhong e dä qaku rhat täs bä dängdäng i rhi rhor arhä rhäkt parhäm arhä qärhong. Dä qosaqi rhat tet parhäm ama rhäqäp nä irhong arha morta arhä qärhong doqor iomäkt iva rhit tor iarhongäkt kärqärhong i rhat täs dä rhit nakt nämät irhong bä sävät iarhongäkt kärqärhong i rhat tuqun bät irhong*.

⁵ Bä nga rhoqoräkt dä ama Farisiqäna näkt sävät ama Skraipkäna rhi snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Mäniekt bä qaku mamär iva gi

* **7:4** bä sävät iarhongäkt kärqärhong i rhat tuqun bät irhong Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

mudäsaqongda rhat tet parhäm ama morta arhä qärhong dap kinak tat täs arha tmäs na arhä rhäkt i qaku ama qumärqumär ngät?”

⁶ Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Sa ma Aisaia qa märhamän mamär bät ama enge nage ma Ngämuqa sävät a ngän, aingän gärrhae i ngän dualat sädä saqong, toqor mudu i qa säm doqortäqyia,

“ Rhärhae rhäkt ama ruvek di rhit kutdrir sävät a ngo na arha väm
dap arhä snängaqa di qa e gläius na ngo.

⁷ Dap ti nänsäs sagem ngo mavängam
i rhi su ama ruvek na arhä muräkt i rhoqor
qre ama muräkt nagem ngo.’

⁸ Bä sa ngän gyiradeng nä ma Ngämuqa aa Muräkt dap ngän sangar sävät ama ruvek arhä qärhong.”

⁹ Näkt kosaqi qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngän du angän snäng i ngän dualat mamär toqoräkt i ngän du ma Ngämuqa aa enge ama qrot ngät tage ivakt iva ngän det parhäm angäna morta arhä qärhong! ¹⁰ Inguna ma Moses ka qoar toqortäqyia, ‘Mamär iva ngit kutdrir sävät gi mamäk dä gi nanäk’ näkt ‘Auge qarak i qät tamän mava na aa mamäk bä qop aa nanäk diva qoki rhi veng ga.’

¹¹ Sukt di aingän di ngäni qoar i mamär toqoräkt krekt bä nga anga ruqa qä qoar na aa mamäk ura aa nanäk toqortäqyia, ‘Agi matnärhäm gärangätni i mai va ngu von en däm ngät di sa ngua von ma Ngämuqa’ ¹² bä rhoqoräkt di sa ngänit päs särha ama ruvek iva qaku sävetka qät lu vät aa mamäqiom mamär. ¹³ Nguna rhoqoräkt bä ngänit kyiradeng nä ma Ngämuqa aa enge qärangät i sa

ngä män nage angäna ikkäna ivakt iva ngän det parhäm angän gärhong. Bä ngän dualat na arhong ama rhäqäp nä irhong doqoräkt.”

Agirhong Gärqärhongni I Irhong Ngät Tualat Sä Sävetka Bä Va Qaku Ama Qumärqumär Qa (7:14-23 / Mat 15:10-20)

¹⁴ Dä saqi as ma Jisas ka mes ama ruvek sagem mes bä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Aingän moe, di mamär iva ngäni nari ngo bä va qunäga vät a ngän i ¹⁵ qaku guani vono vät ama ruqa aa släqyige di mamär iva ini ngä rhualat na ama ruqa bä qaku ama qumärqumär qa dä ma Ngämuqa aa saqong doqoräkt i ini ngät don säväm ga. Dap kinak ianiäkt kärqäni i vukpuk sä ini näva ama ruqa aa iar di ianiäkt ngärhit säm a qa bä qaku ama qumärqumär qa.” ¹⁶ †

¹⁷ Bä sa nga nasot i qa met daqule ama guläñgi bä qa mon säva aa vät dä aa mudäsaqongda rha snanbät sä qa närhä iangärhäkt ama enge na ama siqutki. ¹⁸ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga as kaku qunäga vät a ngän i anga tmäs kärangätni i ngät don säda ama ruqa aa ron nä dalek di qaku mamär iva ngä namualat na qa bä va qaku ama qumärqumär qa dä ma Ngämuqa aa saqong? ¹⁹ Inguna ama tmäs di qaku ngät don sämät aa snängaqa dap sokt sämät aa sarimgi näkt nasot dä vuk sä ngät näva aa släqyige.” Nga qa

† **7:16** Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhäni rhäkt ama qängärini di qosaqi rha säm ini sae. ‘Iaqäkt kärak i nani a qa iva qunäga vät a qa sä gua enge di mamär iva qat nari mamär.’

märhamän doqoräkt di ma Jisas ka qoar i ama tmäs moe di ama mär ngät.

²⁰ Dä saqi as kat tamän doqortäqyia, “Agin i qärqäni i vukpuk sä ini näva ama ruqa aa iar di ianiäkt ngät tualat sä qa bä qaku ama qumärqumär qa.” ²¹ Inguna namuk nämät ama ruqa aa snängaqa dä ama vu ngät ama mungäsnäng ngärhi rhartäm sä qa bä qat tualat na ama lat na ama qavatka maos maos dä qä sua dä qä veng dä qä qavatnävätlägut ²² dä qä alek dä qä ngingbäm dä qä iras dä qat nañäm na ama qavatka dä aa snängaqa ama vu qa sävät arhani sa arhä qärhong dä qat tamän mava na ama ruvek dä qat tair na nas dä qat tualat na ama lat maos maos toqor ama däädänga. ²³ Iangärhäkt moekt ama vu ngät ama lat di ngät dän näda ama ruqa aa ron bä qaku ama qumärqumär qa.

*Ama Nañis Ki Ama Ruqi At Katnanakt
(7:24-30 / Mat 15:21-28)*

²⁴ Ma Jisas ka met na äkt bä qa met sävät ama ngärhäktka namet ma Tair näkt ma Saidon‡. Dä qa mon säva akni ama vätka näkt kaku nani a qa iva aung gä naräm na qa. Sokt di qop kaku mamär iva qä ngaip nas. ²⁵ Bä nga vät ama qäväläm gärqomni i ama nañiski qia nari sävät ma Jisas di sa qia män sa äkt i qale qa e bä arpus na qi samäk säng aa qar. Iaқыäkt ama ruqi di ama iauska qa e mät at tuimgi. ²⁶ Dä sa qia män bä qit nok pät ma Jisas

‡ **7:24** näkt ma Saidon Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini ini angät käväläm di qaku äm e väm ngät. ‘näkt ma Saidon’

iva qä qutmäs ama iauska nämät at tuimgi inguna iaqyäkt ama ruqi di ama Jentailqi qäarak i qi nae näva ama ngärhäkka ma Fonisia qäarak i qale qa va ama ngärhäkka ma Siria aa muräkt. ²⁷ Dä ma Jisas kaku qa qur qi dap ka artäm sa at mädräm na aa enge i qä qoar na qi rhoqortäqyia, “Ama narhoeräm di as mamär iva ama rhoes ta äs ama tmäs narhoer bä arhä sarem inguna qaku maräkt iva rhi rha ama rhoes arha tmäs bä rhi rhon na ngät bä ba ama im.”

²⁸ Dä qia movät toqortäqyia, “Ngäktki na nge gua morqa, dap käqi ama im ba ama laiqa aa rem di ngät täs ama rhoes arha nesdäm.”

²⁹ Dä qa qoar na qi rhoqortäqyia, “Nävät iaqyäkt gi movätki dä mamär iva ngia rhet i sa ama iauska di qa met näp ngia imgi.” ³⁰ Dä sa qia met säva arha vät bä qia män bät at tuimgi i qiat namas pät at laiqa i sa ama iauska qa met nävät a qi.

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ruqa Ama Däng Bät A Qa Qäarakni I Qaku Qat Tamän

³¹ Bä nga nasot dä ma Jisas ka met nämät ama värhäm ma Tair bä qa met da ama värhäm ma Saidon angärha ron bä mämane da ama ivärhäs na ama ngärhäqyisem na ap ama värhap ama mor ap angärha ron bä sämäni ama namuqa ma Galili. ³² Bä nga qa män äkt dä arhani ama ruvek ta män sa akni ama ruqa sagem ga qäarakni i ama däng bät a qa dä qaku qat tamän bä rhit nok pät a qa iva qa rhu aa rhäkt pät a qa.

³³ Mamär dä ma Jisas ka ar da aa rhäkt näva ama guläñgi bä särhage bä sokt iom näkt ka rhäk aa rhäkt mät aa sdäm näkt kosaqi qa qot pa aa rhäkt

näkt ka rhäk pät aa qoebännga. ³⁴ Näkt ka ñäm dävit säva ama usäpki bä vät iomäkt ama qäväläm dä rhäqäp ka na ama iräski dä qa näskänak pät a nas i qa goar nä qarak toqortäqyia, “Efata!” Iomäkt ama qäväläm angärha ribit di rhoqortäqyia, “Ngi rhar!” ³⁵ Bä nga rhoqoräkt dä qa ruqa aa sdäm di qunäga mät ngät dä aa qoebännga di qäva sä qa bä qa nasäng iva qat tamän mamär.

³⁶ Dä ma Jisas ka goar na rha na ama enge ama qrot ngät iva qale rhi naqoar na aung sävät iangärhäkt ama lat kärangät i ngä märanas. Sökt di qop nga rhoqoräkt i qat tair särhäm da rhoqoräkt di nak tat tamän masirhat sävät a ngät. ³⁷ Bä ama ruvek di qräk mät ta mamär nävät iangärhäkt aa lat bä rhat tamän doqortäqyia, “Iaqäkt di qat tualat nä irhong moe mamär.” Bä qosaqi rhat tamän doqortäqyia, “Iaqäkt di qäqi qat tumäräs pät ama dängbärharha bä rhat nari bä qäqi qat tumäräs pät iarhakt kärarhae i qaku rhat tamän.”

8

*Ma Jisas Ka Von Da Ama Tmäs Bä Ba Ama Lev-
aet Ama Tausengäna Na Rha Ama Ruvek
(8:1-10 / Mat 15:32-39)*

¹ Vät iangärhäkt ama qunäng dä saqi as aktni ama mor qi ama gulänqi na ama ruvek ta män bä västämne na rha ge ma Jisas. Bä nga qaku anga tmäs iva rha äs dä ma Jisas ka mes aa mudäsaqongda sagem mes bä qa goar na rha rhoqortäqyia, ² “Aingo di ngut lavuqi nä rhärha rhäkt ama ruvek inguna sa qale rha gem ngo vät ama dävaung ama qunäng näkt kaku guarhong iva rha

äs. ³ Näkt ngakt bä nga ngu rhäk na rha rhoqor täkt i anoeng mä rha säva arha vät dä varis deng bät a rha varhäm ama iska inguna arhani di rha män näva ama is ama uiu ngät.”

⁴ Dä aa mudäsaqongda rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Sokt di urhi lu vät ama ivärhäs gläius toqor täkt di sirhäkt mamär vät aung iva qä rha anga tmäs iva mamär vät a rha moe rhoqor mäniekt?”

⁵ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Ama mämänia ama bretkäna nga e gem ngän?” Dä rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Ama ngärhäqyet da udiom.”

⁶ Dä qa qoar na ama guläñgi na ama ruvek iva rha rhuqun bät ivät. Bä sa nga qa rha qä ngärhäqyet da udiom na ama bretkäna näkt sa qa mes ama mär sage ma Ngämuqa näkt sa mamär dä qa vonmät na ngät näkt ka von aa mudäsaqongda iva rhi are da ama ruvek na ngät dä rha mualat toqoräkt. ⁷ Rhoqoräkt dä qosaqi ama marheka nä irhong ama rhinämirhong nga e gem da dä qosaqi qa nän da ama modämne sävät irhong näkt kosaqi qa qoar na aa mudäsaqongda iva rhi are da ama ruvek.

⁸ Bä sa ama ruvek ta mä s bä arhä sarem. Bä nga mamär dä aa mudäsaqongda rha matma ama mäsdävät bä sämät ama urat ama ngärhäqyet da unbem. ⁹ Dä ama rhodäm sa ama ruvek di rhoqor gre ama levaet ama tausengäna.

Dä qa rhäk na ama ruvek ¹⁰ dap ka lir qa veng sämät ama lil qi ama mlauski qä na aa mudäsaqongda bä rha met sävät ama ngärhäktka ma Dalmanuta.

Ama Farisiqäna Rhi Nän Nani Anga Muqunängi
(8:11-12 / Mat 12:38-42 / Mat 16:1-4 / Luk 11:29-32)

¹¹ Mamär dä ama Farisiqäna rha män bä rhi nasäng i rhi snanbät sä ma Jisas ivakt iva rhi siqut na qa. Dä rhi nän ga nani anga muqunängi na rhävuk. ¹² Dä qa rha ama märänga sä rha dä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Mäniekt bä rhit täkt ama qoengait di it ngärhit ñäm nani anga muqunängi? Ngu qoar na ngän na ama engäkki iva qaku anga muqunängi qi namän bä bä rhit täkt ama qoengait.” ¹³ Bä nga nasot dä qa met daqule rha bä qa mon saqi as sämät ama mlauski bä qa met mät ki qinak saqi särhage.

Ma Herot Kä Na Ama Farisiqäna Arha Yis
(8:14-21 / Mat 16:5-12 / Luk 12:1)

¹⁴ Ma Jisas aa mudäsaqongda di rät pät a rha iva rhi rha anga bretkäna dap sokt ama sägäk ama bret ka e mät ama mlauski. ¹⁵ Bä ma Jisas ka rhon sävät a rha rhoqortäqyia, “Va ngänit lu mamär. Ngänit lu nämät ama Farisiqäna näkt ma Herot arha yis.”

¹⁶ Dä rha nasäng i rhat tamän bät a ne sä iangärhäkt aa enge dä rha qoar na ne rhoqortäqyia, “Qat tamän doqoräkt dinguna qaku urha anga bretkäna.”

¹⁷ Ma Jisas ka räm arha engirhong dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nak mäniekt bä va ngän damän särhäm ne i qaku urha anga bretkäna? Nga as kaku qunäga vät a ngän ma anga gaini? Nga ama qrot angän bäs? ¹⁸ Nga aingän di angän saqong sokt di qop kaku mamär iva ngänät nañäm dä angäna sdäm sokt di qop kaku mamär iva

ngänät nari? Dä qosaqi nga qaku vuk pät a ngän?
¹⁹ Nga vät ama qäväläm gärqom i ngua vonmät na ama ngärhäqyet ama bretkäna ba ama ruvek kärarhae i ama rhodäm sä rha di rha met e na ama ngärhäqyet ama tausengäna dä ama mämänia ama urat kärangätni i rhäqäp ngät na ama mäsdävät toqoräkt i ngän matme sämät ngät?”

Dä rha muvät toqortäqyia, “Ama ngärhäqyisem da unbem.”

²⁰ “Bä nga qosaqi qaku vuk pät a ngän i nga rhoqoräkt i ngua vonmät na ama ngärhäqyet da udiom na ama bretkäna ba ama levaet ama tausengäna na ama ruvek dä ama mämänia ama urat kärangätni i sa ngän matme sämät ngät bä rhäqäp ngät na ama mäsdävät?”

Dä rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Ama ngärhäqyet da unbem.”

²¹ Dä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Qoki as nga qaku qunäga vät a ngän sävät a ngo?”

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Säsurqa E Ma Betsaida

²² Sa rha män sae ma Betsaida dä arhani ama ruvek ta män sa ama säsurqa bä rhat naing bät ma Jisas iva qä rhäk pät a qa. ²³ Dä ma Jisas ka ar dä qä säsurqa aa rhäkt bä qa er nanokt ka bä vuk sä iom nävä iomäkt ama värhäm. Bä sa nga qa qot na aa rhäbañ sämät kä säsurqa aa saqong näkt ka mu aa rhäkt mät ngät dä sa qä snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga ngiat lu guani?” ²⁴ Dä sa qä säsurqa qa ñäm dävit näkt ka qoar toqortäqyia, “Nguat lu ama ruvek sokt di rha rhoqor ama ngämung i ngät tet.”

²⁵ Dä saqi as ma Jisas ka mu aa rhäkt mät ka ruqa aa saqong dä soknga aa saqong ngä ñäm bä aa saqong di märäs pät a ngät bä qät lu iarhongäkt moe mamär. ²⁶ Dä ma Jisas ka rhäk na qa säva aa vät i qä qoar na qa rhoqortäqyia, “Qale ngi namon sämät ama värhäm.”

Ma Pita Qa Sameng Mamär I Ma Jisas Di Ma Krai

(8:27-30 / Mat 16:13-20 / Luk 9:18-21)

²⁷ Mamär dä ma Jisas kä na aa mudäsaqongda rha met säva ama värhap ama gaini na ap pät ama ivärhäs tage na ama värhäm ama lel äm ma Sisaria Filipai. Bä nga varhäm arha iska dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Ngu lu ngäda ama ruvek ti qoar i ainge di auge na ngo?”

²⁸ Dä rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Arhani di rhi qoar i ainge di ma Jon ama Baptais dap arhani di rhi qoar i ainge di ma Elaija dap koki as arhani di rhi qoar i ainge di akni nävät ma Ngämuqa aa vämginarha.”

²⁹ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Dap aingän di ngän du angän snäng i auge na ngo?”

Dä ma Pita qa muvät toqortäqyia, “Ainge di ma Krai.”

³⁰ Dä ma Jisas ka muges da ma ama qrot iva qale rhi nasameng bä ba aung sävät a qa.

Ma Jisas Ka Sameng Sävat Aa Tñäpki Dä Nasot Diva Qa Rhäranas

(8:31-33 / Mat 16:21-23 / Luk 9:21-22)

(8:34-38 / Mat 16:24-28 / Luk 9:23-27)

³¹ Dä ma Jisas ka nasäng i qä su aa mudäsaqongda i ma Ruqa aa Emga diva qä rha ama märän maos

maos masirhat bä va ama morta rhi na ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama Skraipkäna diva rha rher mä qa bä va rhi veng ga. Näkt pa nasot ama qunäng ama dävaung dä va ma Ngämuqa qa rhäranas na qa. ³² Qa muqunäga mamär sävât iaqyäkt aa tñäpki dä ma Pita qa rhäqoar sä qa sä nas bä qa rhäkne vät a qa sä iaqäkt aa muqunäga.

³³ Sokt di nga vät ama qäväläm gärqomni i ma Jisas ka rhong bä qa ñäm sävât aa mudäsaqongda dä qa rhäkne vät ma Pita na ama enge ama qrot ngät toqortäqyia, “Sämga, ngia rhet säng gua rhäng. Ainge di ngit päs nas mäni gua iska inguna sa rhak täkt gi snängaqa di qaku qa nage ma Ngämuqa dap ka nage ama ruvek.”

³⁴ Dä qosaqi qa mes ama guläñgi sä ne na aa mudäsaqongda sagem mes näkt ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nga nani aung gäarakni iva qat tet nasot a ngo di mamär iva qä qyiradeng na nas dap pa qä rha aa sämänanamuqa bä qät päs gua rhäng. ³⁵ Inguna aung gäarakni i nani a qa iva qä sangar vät aa iar mamär diva qa rhusäng sä ngät nasot. Dap iaqäkt karak i qät kyiradeng na aa iar bä ba ngo dä bä bä ma Ngämuqa aa enge diva qa rhumaiar ngät. ³⁶ Va mamär vät ama ruqa na agiqa qre i mänämär sä qa nage ama ivätki at kärhong moe dap kábäs na aa iar? ³⁷ Inguna ngu lu agini qärqäni i mamär vät ama ruqa iva qä vodäm ini ivakt iva saqi qa rhän bät aa iar?

³⁸ “Bä nga mäni rhit täkt ama qoengait nä rhärha rhäkt ama ruvek di ngakt bä nga anga ruqa di aqlus pät a qa na ngo bä na gua enge di ma Ruqa aa Emga diva aqlus pät a qa na qa vät ama qäväläm

gärqomni i qa rhän ba aa mamäk aa murhämeska qä na ama qumärqumär ta mamär ama enselqäna.”

9

¹ Näkt kosaqi ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engäktki i arhani nävät a ngän dächt kārārhae i ngänät mair diva as kaku rhi nañäp dap as pa rhi lu ma Ngämuqa aa Muräktpä m i sa ngä män sa angät krot.”

Ma Jisas Aa Ñämñämgi Qia Män Maos (9:2-13 / Mat 17:1-13 / Luk 9:28-36)

² Nasot ama qunäng ama ngärhäqyet da sägäk dä ma Jisas ka rhäqoar sä ma Pita qä nä ma Jems näkt ma Jon bä ma Jisas ka er nanokt ta bä dang däm da säda ama damgi ama uiu qi bä sokt ta sä nas. Bä nga sa äkt dä ma Jisas aa ñämñämgi qia män maos da arhä saqong. ³ Bä aa boi di ngä män i qaliqalae vät a ngät i ama qulum ngät mamär i nak sa qaku mamär vät anga ruqa nävät ivät iva qä rhor anga boi bä ngä nañäm doqor ngät. ⁴ Bä nasot dä väs dä ma Elaija qä nä ma Moses gem da bä rhat tamän särhä ma Jisas.

⁵ Dä ma Pita qa qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Qamorqa, ama mär toqoräkt i qali lut täkt. Bä rhäkt diva u rhair na anga mämairväm anga dävagukt iva akti bä ba nge dap aemni bä ma Moses kä nä ma Elaija.” ⁶ Ma Pita qat tamän doqoräkt inguna qa qä nä ma Jems dä ma Jon di rhäqäp ta na ama tlenga bä qaku qat dräm iva qa rhamän doqor mäniect.

⁷ Dä ama eqoeqi qia män bä qia ong ma Jisas kä nä ma Elaija näkt ma Moses näkt akni ama eguinga qa män näva ama eqoeqi i qä qoar toqortäqyia, “Rhak täkt di ngua emga qarak i sa gua snäng bät a qa masirhat. Ngänät nari nämät ka!” ⁸ Dä qop äkt pät iomäkt ama qäväläm i nga rha ñäm namet a nas dä qaku rha lu aung dap sokt ma Jisas.

⁹ Näkt nga rhoqoräkt i arhar sä rha vät ama damgi dä ma Jisas ka von da rha ama enge na ama mugem ama qrot ngät iva qale rhi nasameng bä ba aung sävät iomäkt ama qäväläm gärqom i sa rha lu äm bä dängdäng i ma Ruqa aa Emga sa qa märanas nämät ama tñäpki. ¹⁰ Dä soknga rha sangar sävät iangärhäkt ma Jisas aa enge gem mes bä rhat tamän särhäm ne i vadi va rhi räm i mäniekt bä ma Jisas ka qoar i ma Ruqa aa Emga diva qa rhäranas nämät ama tñäpki.

¹¹ Dä rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ama Skraipkäna rhi qoar i mamär iva ma Elaija qa er qa rhän näkt nasot dä sä ma Krais?”

¹² Dä ma Jisas ka movät pät a rha rhoqortäqyia, “Nak koki ma Elaija diva qa er qa rhän ivakt iva qa rhumamär nä iarhongäkt moe. Dap kosaqi mäniekt bä sa mudu ma Ngämuqa aa enge qarangät i sa rha säm a ngät di ngät tamän i ma Ruqa aa Emga diva qä rha ama märänga masirhat bä va rha rher mä qa? ¹³ Dap ngu qoar na ngän i sa ma Elaija qa män bä sa rha mualat sä qa varhäm arhä snängaqa i varhäm ama enge qarangät i mudu rha säm a ngät sävät a qa.”

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Iauska Mät Ka

Ama Rhoemga

(9:14-29 / Mat 17:14-21 / Luk 9:37-43)

¹⁴ Bã nga sa evär dãm da sage ma Jisas aa mudäsaqongda i mai rha met daqule rha dã rha lu ama gulãñgi ama mor qi namet a rha dap ama Skraipkãna rhi nã ma Jisas aa mudäsaqongda di rhit beng bãt a ne na ama enge.

¹⁵ Bã nga ama ruvek ta lu ma Jisas dã qräk mät ta mamär nãvãt a qa dã rha moe rha lir ta ang sagem ga ivakt iva rhi sameng na arhã märmãrgem sävãt a qa. Dã ma Jisas ka snanbãt sä rha rhoqortãqyia,

¹⁶ “Aingãn ngãn na ama Skraipkãna ngãnit beng bãt a ne na ama enge sävãt agiqa?”

¹⁷ Dã akni ama ruqa nãva ama gulãñgi qa muvãt pãt a qa rhoqortãqyia, “Qamorqa, ngua mãn sä ngua emga qãrak i ama iauska qa e mät ka bã qa vãsãrha aa enge bã qaku qat tamãn. ¹⁸ Bã nga vãt ama qãvãlãm gãrqomni i ama iauska qat tualat na qa na ama qrot dã qãt don na qa sävãt ivãt bã vukpuk sa ama goarãm mät ka nãkt kãt nes aa qeng angãrha rem na ne dap rãndrãn bãt a qa. Dã ngua nãn gi mudäsaqongda iva rhi qutmãs ama iauska nãmãt ka sokt di qaku mamär vãt a rha.”

¹⁹ Dã ma Jisas ka muvãt toqortãqyia, “Ai, aingãn di ama qoengait na ama ruvek kãrarhae i qaku angãn anga qatnanakt. Ngu lu va qale ngo gem ngãn bã dãngdãng gãsnia? Dã qosaqi va ngut ta ama mãrãnga sä ngãn bã dãngdãng gãsnia? Ngãni rha ama rhoemga sagem ngo.”

²⁰ Dã rha mãn sa ama rhoemga sagem ga. Bã nga vãt ama qãvãlãm gãrqomni i ama iauska qa lu ma Jisas dã qa rhon nã qa rhoemga masãgos na ama inirqi. Qa rhoemga di arpus na qa bã qãt nãpgoer

na nas pät ivät dap pukpuk sa ama goaräm mät aa vämgi.

²¹ Dä ma Jisas ka snanbät sä qa rhoemga aa mam doqortäqyia, “Qäsnia dä rhak täkt ka nasäng bä qale qa rhoqor täkt?”

Dä aa mam ga muvät toqortäqyia, “Nak sa qa nasäng mudu i ama rhoemga na qa. ²² Bä ama iauska di ngäda sai dä qät don na qa sämät ama mudam bä qop säva rigi ivakt iva qä veng ga. Dap ngakt bä nga mamär vät a nge iva ngia rhualat nä guani dä va ngi lavuqi na un dä ngia rhatnärhäm un.”

²³ Dä ma Jisas kä qoar nä qa rhoemga aa mam doqortäqyia, “Mäniekt bä ngi qoar na ngo i, ‘Nga mamär vät a nge?’ Diva ngu qoar na nge i iarhongäkt moe di mamär iva irhong ngä rhän bä sävetka qärakni i qat nanakt.”

²⁴ Dä nak kop äkt dä qa rhoemga aa mam ga nok masirhat i qä qoar toqortäqyia, “Aingo di nguat nanakt. Ngia rhatnärhäm ngo sä gu qatnanakt iva ama qrot ngät.”

²⁵ Bä nga vät ama qäväläm gärqom i ma Jisas ka lu ama guläñgi na ama ruvek kârarhani i rhi ngang sagem ga qä nä qärqiom dä qa rhäk na ama iauska na ama enge ama qrot ngät toqortäqyia, “Ainge ama iauska qärak i ama däng bät a nge dä qaku ngiat tamän di ngut kutmäs a nge. Vuk sä nge nämät ka näkt saqi as kale ngi namon sämät ka nasot.”

²⁶ Dä soknga ama iauska qa muqaiä näkt ka rhästäs ka rhoemga na ama inirqi bä vuk sä qa bä qa rhoemga di qa rhoqor aung gäarakni i sa qa ñäp bä ama rhäqäp na rha rhi qoar i, “Sa qa ñäp.”

27 Sökt di qop ma Jisas ka sangar da aa rhäkt näkt ka mair na qa bä qa mair.

28 Bä sa nga nasot i ma Jisas ka mon säva vät dä aa mudäsaqongda rhi snanbät sä qa rhoqoräkt i sökt ta rhoqortäqyia, “Mäniekt bä qaku mamär vät a ut iva urhi qutmäs iaqäkt ama iauska?”

29 Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Rhangät täkt ama iaus toqor täkt diva sökt ngänit kutmäs a ngät na ama nän.”

Saqi As Ma Jisas Ka Sameng Sävat Aa Tñäpki Näkt Nasot Diva Qa Rhäranas

(9:30-32 / Mat 17:22-23 / Luk 9:43-45)

30 Dä sa rha met nae nävät iosäkt ama ivärhäs bä rha met da ama ivärhäs angärha ron ma Galili. Rhoqoräkt di ma Jisas di qaku nani a qa iva aung gä naräm i qale rha äkt 31 inguna rhoqoräkt di qä su aa mudäsaqongda i qat tamän särhäm da rhoqortäqyia, “Ma Ruqa aa Emga diva rhi vodäm ga sämät ama ruvek arhä rhäkt bä va rhi veng ga. Näkt pa nasot ama qunäng ama dävaung dä va qa rhäranas.” 32 Sökt di qop aa mudäsaqongda di qaku qunäga vät a rha sä iangärhäkt aa enge. Dä qosaqi qaku rha snanbät sä qa närhäm ngät inguna rhit len.

Auge Di Ama Vit Na Qa Mamär

(9:33-37 / Mat 18:1-6 / Luk 9:46-48 / Luk 22:24-27)

(9:37 / Mat 10:40-42)

33 Bä sa nga rha män e ma Kaperneam bä nga vät ama qäväläm gärqom i qale ma Jisas kä na aa mudäsaqongda va ama vätka dä qä snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Ngu lu mai ngänit beng bät a ne sa agiqa inamuk parhäm ama iska?” 34 Qa snanbät

sä rha dä qop mänadin däm da inguna mai di rhit beng bät a ne i auge nävät a rha di ama vit na qa mamär.

³⁵ Bă nga rhoqoräkt i ma Jisas ka muqun dä qa mes aa mudäsaqongda ama ngärhäqyisem da udiom na rha näkt ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngakt bă nga aung nani a qa iva ama narhoerqa na qa di iaqäkt diva qä sām ama gaini na nas mamär näkt pa qale qa va ama ruvek moe arha rem.”

³⁶ Dä qa sangar da ama rhoemga aa rhäkt bă qa mair na qa da arhä saqong. Näkt nga qa qärhäkt dä qa rhoemga dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, ³⁷ “Aung gäarakni i qä rhar sa anga rhoemga rhoqor tak täkt sagem mes nävät gu ngärhipki di sa qä rhar sä ngo. Dap aung gäarakni i qä rhar sä ngo sagem mes di qaku sokt kâ rhar sä ngo dap kosaqi qä rhar sä iaqäkt kâarak i sa qa rhäk na ngo sarhe.”

Aung Gäarakni I Qaku Qat Tair Särhäm Ut Di Qa E Vät Aut Käge

(9:38-41 / Luk 9:49-50)

(9:41 / Mat 10:40-42)

³⁸ Dä ma Jon gä qoar toqortäqyia, “Qamorqa, ut lu akni ama ruqa i qät kutmäs ama iaus nävät gi ngärhipki dä ut koar na qa iva qale qä natmualat toqoräkt inguna qaku qa nävät a ut.”

³⁹ Dä ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Qale ngän dair särhäm ga inguna qaku aung gäarakni i qat tualat na anga nañis ngät anga lat nävät gu ngärhipki di mamär iva nasot dä qa rhamän bät anga enge anga vu ngät sävät a ngo.” ⁴⁰ Inguna aung gäarakni i qaku qat tair särhäm ut di qa e vät aut käge. ⁴¹ Bă nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i aung gäarakni i qät bon aung nävät a ngän da anga ringini

anga gaini inguna ngän nämäni ngo di ngätki i qoki va qä rha aa rhitsek.

*Ama Rhonsävät Säväät Ama Ruvek Kärarhani I Rhi
Rhoer Nanokt Arhani Bä Sämät Ama Vuirhong
(9:42-48 / Mat 18:7-9 / Luk 17:1-2)
(9:50 / Mat 5:13 / Luk 14:34-35)*

⁴² “Auge qäarak i qat täqäne sa akni nävät tärhae rhäkt ama rhoes kärak i qat nanakt na ngo bä sämät anga vuini di vadi mai mamär iva rhi er ti qop sa anga märän bäm ga anga duiqa vät aa qän näkt ti rhon na qa säp garäska. ⁴³ Dä ngakt bä ngia rhäqyet ngärhi rhartäm sä nge bä sämät anga vuini dä va ngi rhodäkt sä et nae. Inguna ama mär toqoräkt iva ngia rhon säva ama iar ama sok täm ngät i ama suktäkt pät a nge. Dap ama vu rhoqoräkt iva ngiat tet sä gia rhäqyisem moe bä sämät ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs. ⁴⁴ * ⁴⁵ Dä ngakt bä gia qäraet ngärhi rhartäm sä nge sämät anga vuini dä va ngi rhodäkt sä et nae. Inguna qoki ama mär toqoräkt iva ngia rhon säva ama iar ama sok täm ngät i suktäkt pät a nge. Dap ama vu rhoqoräkt iva ngiat tet nä gia qärisem moe sokt diva rhi rhon na nge sämät ama

* **9:44** Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhäni rhäkt ama qängärini di qaku ini e väm ngät. ‘Vät ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs di ama qlap di qaku ngärhit ñäp dap ama mudäbäs di qaku rhäk täksot na äs.’

ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs. ^{46 † 47} Dä qosaqi ngakt bä gi saqongaqa qä rhartäm sä nge bä sämät anga vuini dä va ngia rhar täm ga nae. Inguna ama mär toqoräkt iva ngia rhon säp ma Ngämuqa aa Muräktpäp sakt sa ama saqongaqa ama sägäk dap ama vu rhoqoräkt i gi saqongaikom ama udiom sakt diva rhi rhon na nge sämät ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs ⁴⁸ kärqosni i äkt di ‘ama qlap päp ama ruvek asägäk asägäk di qaku ngärhit näp dap ama mudäbäs di äs ngät dang basägos bä qaku anga tpäsini.’

⁴⁹ “Ama ruvek moe diva rhi rhon bät a rha na ama rhäptäpki rhoqor tit don na ama qyiräpki vät ama tmäs.”

⁵⁰ “Ama qyiräpki di ama mär qi sakt di ngakt bä rhäksot na at märmät dä ngu lu va saqi as arha anga märmät ngä rhän doqor mäniekt? Mamär iva qale ama qyiräpki väm ngän bä va ama bulap mänguräp mä ngän.”

10

Ama Bäñmät Da Ama Ngärhaegurhini Angärha Ron

(10:1-12 / Mat 5:31-32 / Mat 19:1-12 / Luk 16:18)

¹ Dä sa ma Jisas ka met nävät iosäkt ama ivärhäs bä qa mon säda ama ngärhäkka ma Judia aa ron bä särhage na ama rigi ma Jordan. Dä saqi as ama

† **9:46** Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini ini angät käväläm di qaku äm e väm ngät. ‘kärqosni i ama qlap di qaku ngärhit näp dap ama mudäbäs di qaku rhäk täksot na äs.’

gulañ na ama ruvek ta män sagem ga. Dä qä su rha saqi rhoqor varhäm gärangätni aa lat.

² Dä arhani ama Farisiqäna rha män bä rha siqut na qa i rhi snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga maräkt toqoräkt parhäm ma Ngämuqa aa Muräkt iva akni ama ruqa qä qutmäs aa egutki?” Dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, ³ “Mudu ma Moses ka von ngän da ama muräkt toqor mäniäkt?”

⁴ Dä rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Ma Moses di qa rhares iva ama ruqa qä säm ba ama abuqit na ama bänmät sage aa egutki näkt kä rhäk na qi.”

⁵ Dä qa muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Ma Moses ka säm iangärhäkt ama muräkt dinguna nävät a ngän gärarhae i ama qrot angän bäs. ⁶ Dap mudu vät ama rharimini di ‘sa ma Ngämuqa qa säm ama ruvek i ama gamoe dä ama evop.’ ⁷ ‘Rhoqoräkt bä va ama gamoeqa qa rhet daqule aa mam dä aa nan bä va västämne na iom gä na aa egutki* ⁸ bä va sägäk na iom.’ Bä äkt i saqi as kaku ama udiom na iom dap kinak sa in män i ama sägäge ama släqyige na iom. ⁹ Dä soknga qale aung anga ruqa qä namat mät ianiäkt kärqäni i sa ma Ngämuqa qa västämne nä ini.”

¹⁰ Dä saqi as nga rhoqoräkt i qale ma Jisas kä na aa mudäsaqongda va vät dä aa mudäsaqongda rhi snanbät sä qa närhä iangärhäkt aa enge. ¹¹ Dä qa muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Aung gäarakni i sa qa qutmäs aa egutki bä qa mät akti di qä

* **10:7** bä va västämne na iom gä na aa egutki Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhäni rhäkt ama qängärini ini angät käväläm di qosaqi rha säm a äm sae.

qavatnävätlägut sävät a qi. ¹² Dä qosaqi ngakt bä sa qia qutmäs arha egutka bä qia mät akni di qi qavatnävätlägut.”

Ngäni Rhares Pät Ama Rhoes Arha Rhäng Iva Rhat Tet Sagem Ngo

(10:13-16 / Mat 19:13-15 / Luk 18:15-17)

¹³ Ama ruvek sa rhat dän sa arhä rhoes sage ma Jisas ivakt iva qat tu aa rhäkt pät a rha. Sokt di ama mudäsaqongda rha mair särhäm da.

¹⁴ Bä nga ma Jisas ka lu rhoqoräkt dä qaku mär gem ga. Dä qa qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Ngäni rhares pät ama rhoes arha rhäng iva rhat tet sagem ngo dap kale ngän dair särhäm da inguna ma Ngämuqa aa Muräktpäm di ngät bä bä iarhakt kärarhae i rha rhoqor tärha rhäkt ama rhoes. ¹⁵ Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i auge qarak i qaku qä narha ma Ngämuqa aa Muräktpäm doqor anga rhoemga diva qaku qä namon säväm ngät.” ¹⁶ Ma Jisas ka märhamän doqoräkt näkt sa qät ta ama rhoes bä qat tu aa rhäkt pät a rha dap kat dodämne na rha.

Ama Evänga Ama Qärhong Bät A Qa

(10:17-31 / Mat 19:16-30 / Luk 18:18-30)

¹⁷ Nga ma Jisas kä nasäng i qat tet parhäm aa iska dä akni ama ruqa qa ang masirhat sagem ga bä qa an da aa quum sä nas gem ga dä qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Qamorqa ama mär qa, ngu lu va ngua mäsana äkt iva dängdäng dä bä ba ngo na ama iar ama sok tam ngät?” Dä ma Jisas ka muvät pät a qa rhoqortäqyia,

¹⁸ “Mäniekt bä ngiat tes ngo i ama mär qa na ngo? Qaku aung di ama mär qa dap sokt ma Ngämuqa.

19 Sa ngiat dräm ama Muräkt nage ma Ngämuqa qärangät i ngät tamän doqortäqyia, ‘Qale ngi veng dä qale ngi qavatnävätlägut dä qale ngi sua dä qale ngi iras na anga engirhong säda arhani arhä väs dä va ngit kutdrir sävät gi mam dä gi nan.’ ”

20 Dä qarak ka ruqa qa qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Qamorqa, rhangät täkt ama muräkt moekt di sa nguats tet parhäm ngät mänasäng mudu i ama rhoemga na ngo bä qoki as täkt.”

21 Dä ma Jisas ka ñäm sävät karak dap kät lavuqi na qa masirhat dä qa qoar na qa rhoqortäqyia, “As ama sägäni nga e qärqäni i mamär iva ngia rhualat nä ini. Ngia rhet bä va ngi vodä gi qärhong moe bä ngi von ama tläkta dä va ngi rha ama mämägän dävuuk. Näkt pa ngi ang bä ngit päs gua rhäng.”

22 Bä nga qa ruqa qa nari rhoqoräkt dä qa met i airäs ka inguna qa di ama qärhong bät a qa masirhat.

23 Dä ma Jisas ka ñäm namet a nas näkt ka märhamän särha aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Ama qrot masirhat ge ama qärhongbärharha iva rha rhon säp ma Ngämuqa aa Muräktpäp.” 24 Dä ma Jisas aa mudäsaqongda di qräk mät ta nävät ma Jisas aa enge. Sökt di saqi as ma Jisas ka märhamän doqortäqyia, “Arhoes, ama qrot ka ama iska mamär ba anga ruqa iva qa rhon säp ma Ngämuqa aa Muräktpäp. 25 Ama qrot masirhat ge ama kamel iva qa rhon mät anga liqini va anga släpki qäraktni i rhit kutäm na qi at täväs dap sa ama qrot masirhat mamär ge ama qärhongbärhaqa iva qa rhon sävä ma Ngämuqa aa Muräktpäp.”

26 Dä aa mudäsaqongda di nak sa qräk mät ta mamär dä rhi qoar na qa rhoqortäqyia, “Di rho-

qoräkt di qop pa sirhäkt ngu lu va auge diva qä rha ama mumaiar?”

²⁷ Dä ma Jisas ka ñäm sävät a rha näkt ka qoar toqortäqyia, “Agini qärqäni i qaku mamär vät ama ruvek nä ini di mamär vät ma Ngämuqa nä ini. Inguna ama lat moe di mamär vät ma Ngämuqa nä ngät.”

²⁸ Dä ma Pita qa nasäng i qat tamän särhä ma Jisas toqortäqyia, “As ngi lu i aiut di sa ut met daqule aut kärhong moe bä ut päs gia rhäng!”

²⁹ Dä ma Jisas ka muvät pät aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i iarhakt moe qärrarhae i sa rha met daqule arha vät ura arha matpek ura arha läktpek ura arha morta ura arhä rhoes ura arha ivätki ivakt iva rhit päs gua rhang bä rhi sameng na ama sameng ama mär ngät ³⁰ diva rhi rha savit na ama handret nä imek täkt mäni rhäni rhäkt ama rhodämini qärqäni i as tat däqäm i ama vät dä ama ngärhamatpek dä ama ngärhaläktpek dä ama ngätnanäkkina dä ama rhoes dä ama ivärhap ngä na ama märänga ura ama rhäksärhäm mavängam nage ama ruvek. Dap pät ama rhodäm nasot dä va rhi rha ama iar ama sok täm ngät. ³¹ Sökt di ama rhäqäp na rha qärrarhani i rhi rhoer täkt diva dängdäng na rha mamär dä ama rhäqäp na rha qärrarhani i dängdäng na rha mamär täkt diva rhi rhoer.”

Ama Däpquamek Na Äs Kärqosni I Ma Jisas Ka Märhamän Sävät Aa Tñäpki

(10:32-34 / Mat 20:17-19 / Luk 18:31-34)

³² Ma Jisas kä rhoer nanökt aa mudäsaqongda rhi na ama ruvek näva ama iska sae ma Jerusalem

dä aa mudäsaqongda di qräk mät ta rhoqoräkt dap ama ruvek kärarhani i rhit pä s arha rhäng di qänäskänes ta nävät iangärhäkt aa enge. Dä saqi as ma Jisas ka rhäqoar sa ama ngärhäqyisem da udiom na rha sä nas bä qä sameng ba rha sävät iomäkt ama qäväläm gärqomni iva äm ngä rhän bät a qa i qa sameng doqortäqyia, ³³ “As ngäni lu i sa ut tet tävit sae ma Jerusalem bä va ma Ruqa aa Emga diva rhi vodäm ga sämät ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama Skraipkäna arhä rhäkt. Bä va rhi rhares pä aa rhäng sämät ama tñäpki näkt pa rhi vodäm ga ba ama Jentailqäna ³⁴ qärarhani iva rhat tuma qa näkt pa rhit kot pä a qa bä va rha rhäranäs ka näkt pa rhi veng ga. Näkt pa nasot ama dävaung ama qunäng dä qa rhäranas.”

*Ma Jems Kä Nä Ma Jon Ina Nän Sage Ma Jisas
(10:35-45 / Mat 20:20-28)*

³⁵ Nasot dä ma Jems kä nä ma Jon ma Sebedi aa imiom in män sage ma Jisas dä ini qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, nani a un iva ngia rhualat na agini qärqäni iva as uni nän nge rhäm ini.”

³⁶ Dä ma Jisas ka snanbät toqortäqyia, “Nani a en iva ngua rhualat na agiqa ba en?” ³⁷ Dä in muvät toqortäqyia, “Mamär iva ngi rhares iva mugas dä gi murhämeska aa ron dä va un duqun iva ak dä gi sael dap ak dä gi märmär.”

³⁸ Dä ma Jisas ka qoar na iom doqortäqyia, “Aien di qaku inät dräm agini ianiäkt kärqäni i ini nän däm ini. Nga mamär vät a en iva ini näkt nämät ama kap na ama märänga qäarak iva ngu näkt

nämät ka ura nga mamär vät a en iva ini rha ama baptais na ama tñäpki qärangät iva ngu rha ngät?”

³⁹ Dä in movät päť a qa rhoqortäqyia, “Mamär vät a un.”

Dä ma Jisas ka qoar na iom doqortäqyia, “Va ini nakt nämät ama kap kärak iva ngu nakt nämät ka bä va ini rha ama baptais na ama baptais kärangät iva ngut ta ngät ⁴⁰ dap iomäkt iva aung ga rhuqun dä gu märmär ura aung dä gu sael di qoki qaku mamär iva ngu namuräkt toqoräkt. Iamemäkt ama mämugunimem di qoki bä bä iaiomäkt kärqiom i sa ma Ngämuqa qa rhäkmu nä imem bä ba iom.”

⁴¹ Bä nga ma Jisas aa mudäsaqongda arhani ama ngärhäqyisem na rha rha nari rhoqoräkt dä rha nasäng i rhir qur ma Jems kä nä ma Jon. ⁴² Dä qa mes ta sagem mes näkt ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Sa ngänät dräm i iarhakt kärarhae i mädräm sä varhäm i ama tpäskinarha bä ba ama Jentailqäna di qoki rhat turäkt täm da masirhat bä arha moräsna rha di rhat sangar a rha na ama muräkt ama qrot ngät daver mä rha. ⁴³ Dap kinak mänguräp mä ngän diva qale rhoqoräkt. Dap aung gäarakni i nani a qa iva ama moräs na qa mänguräp mä ngän di qoki va qale qa va angäna rem ⁴⁴ bä aung gäarakni i nani a qa iva ama narhoer qa di qoki va qale qa va ama ruvek moe arha rem. ⁴⁵ I qäqi ma Ruqa aa Emga di qaku qa män ivakt iva ama ruvek tat tualat bä ba qa dap kinak ka män ivakt iva qat tualat ba ama ruvek bä va qä voda aa iar ivakt iva qä rhäksasot ama rhäqäp na rha.”

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Säsurqa Ma Bartimeus

(10:46-52 / Mat 20:29-34 / Luk 18:35-43)

⁴⁶ Nasot dä ma Jisas kä na aa mudäsaqongda rha män sae sämät ama värhäm ama mor äm ma Jeriko. Bä nga vät ama qäväläm gärqomni i ma Jisas kä na aa mudäsaqongda näkt ama guläñgi ama mor qi na ama ruvek tat tet nävä iomäkt ama mor äm ama värhäm dä akni ama säsurqa qarak i rhat tes ka i ma Bartimeus ma Timeus aa emga di qat muqun e vät ama iska aa rhäkt dap kä nän dä ligär toqor vasägos i qat tualat. ⁴⁷ Bä nga vät ama qäväläm gärqomni i qa räm i ma Jisas nae ma Nasaret di iaqäkt karak i qat tet dä qa nasäng i qät näs tävuk toqortäqyia, “Jisas ma Devit aa emga, ngi lavuqi na ngo.” ⁴⁸ Dä ama rhäqäp na rha ama ruvek tit näs täm ga dä rhi qoar na qa iva mänadin däm ga sokt di nak kät näs masirhat toqortäqyia, “Ma Devit aa emga na nge, ngi lavuqi na ngo.”

⁴⁹ Dä ma Jisas ka mair bä qa qoar na aa mudäsaqongda rhi na ama ruvek toqortäqyia, “Ngän des ka sagem ngo.”

Dä rha näs sage qä säsurqa rhoqortäqyia, “Mär gem nge! Ngia rhäranas! Ma Jisas kat tes nge!” ⁵⁰ Bä nga qarak ka nari rhoqoräkt dä qa rhon na aa boiqi ama uiu qi näda aa lang särhage dap ka märanas masägos bä qa met sage ma Jisas. Dä ma Jisas ka snanbät sä qa rhoqortäqyia,

⁵¹ “Nani a nge iva ngua rhualat na agiqa bä ba nge?”

Dä qä säsurqa qa muvät toqortäqyia, “Qamorqa, vadi va nguät nañäm.”

⁵² Dä ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngia rhet, gi qatnanakt di sa ngä mumäräs pät a nge.”

Vät iomäkt ama qäväläm dä qop kâarak ka ñäm masägos bä qat tet nasot ma Jisas parhäm ama iska.

11

Ma Jisas Ka Mon Sae Ma Jerusalem

(11:1-10 / Mat 21:1-11 / Luk 19:28-44 / Jon 12:12-19)

¹ Bä nga ma Jisas kä na aa mudäsaqongda rhat tet bä sa glaqot na ama värhäm ama mor äm ma Jerusalem dä rha män bät ama värham ama lel am ma Betfage dä ma Betani mäni ama damgi ama gaini na qi ama Damgi na ama Olip. Dä ma Jisas ka rhäk na aa mudäsaqongioma ama udiom ² i qä qoar na iom doqortäqyia, “In det säp iomäkt ama värhäm ama lel äm gärqomni i äm nga e vä in gamäs bä nak kop as pa rhoqoräkt i inät don sävä bäm dä va in dän bät ama donki ama rhoem ga qärakni i sa rha qop sä qa sae i as mudu qaku aung ga muqun bät aa rhäng. Dä ini rhäväkt sä qa näkt in dän sä qa sarhe. ³ Dap ngakt bä aung gä snanbät sä en doqortäqyia, ‘Mäniäkt bä in dualat toqoräkt?’ dä va ini qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Ma Engeska nani a qa na qa näkt pa saqi qä lir qä evär däm ga.’ ”

⁴ Dä in met bä in män bät ama donki ama rhoem ga dalek mäni ama iska qärakni i sa rha qop sä qa bä nga rhoqoräkt i init täväkt sä qa ⁵ dä arhani ama ruvek i rhat mair e rha snanbät toqortäqyia, “Init täväkt sä iaqäkt ama donki iva iva?” ⁶ Dä in muvät pät a rha rhoqor varhäm ma Jisas aa enge qärangättni i qa qoar na iom. Dä ama ruvek ta

rhares pät ina rhäng bä in met sä qä donki. ⁷ Bä in män sä qä donki ge ma Jisas dä in don nä in baulem ama uiu em bät aa rhäng dä ma Jisas ka muqun bät aa rhäng. ⁸ Dä ama rhäqäp na rha ama ruvek ti vreng arhä boi ama uiu ngät pät ama iska dap arhani rha rhodäkt sa ama ngämung angät ngärhäqyitnäk sä itnäk angä rhäkt bä rhi aneng itnäk pät ama iska. ⁹ Näkt iarhakt kärarhae i rhi rhoer bä qararhani i dängdäng na rha di rhit näs toqortäqyia,

“Hosana!”

“Mamär iva ama modämne sävät tak täkt
karak i qat dän nävät ma Engeska ma Ngämuqa
aa ngärhipki!”

¹⁰ “Mamär iva ama modämne sävät aut mamäk ma
Devit aa muräktpä m gärangät ni i ngät dän!
Bä va ngi rha ama vitnaqa aa mämugunäs i
mudu nasot aut mamäk ma Devit!”

“Hosana, ama ansäs sage ma Ngämuqa rhävuk da
ama usäpki arha ron!”

¹¹ Ma Jisas ka mon sae ma Jerusalem bä qa
met bä säva ama ansäspämgi ama mor qi bä qa lu
iarhongäkt moe väm gi sokt di sa nguna rhoqoräkt
di sa säpbängang mamär dä qop ka met nämät ama
värhäm ama mor äm gä na aa mudäsaqongda bä sae
ma Betani.

*Ma Jisas Ka Märhamän Na Ama Enge Ama Qrot
Ngät Sävät Ama Gosaqi
(11:12-14 / Mat 21:18-22)*

¹² Vät ama qunäga duququ qararak i ma Jisas kä na
aa mudäsaqongda rhat tet nae ma Betani bä saqi

sae ma Jerusalem dä ma Jisas di anoeng mä qa. ¹³ Rhoqoräkt dä sa qa ñäm dä qa lu ama gosaqi qaraktni i at tärhäkt di ama ngärhäqyitnäk nga e vät a ngät dä qa met iva qä ñäm sävät at täqän ivar arha anga gavam. Bä nga qa män bät kä gosaqi dä qa lu i qaku arha anga gavam dap sokt ama ngärhäqyäm i as nguna qaku ama gos angät käväläm iva ngärhit sa. ¹⁴ Nasot dä qa märhamän särhä qä gosaqi rhoqortäqyia, “Mamär iva saqi as mirhup kaku aung gä namäs nävät ngia qän.” Dap aa mudäsaqongda di rha nari qa i qa märhamän doqoräkt.

Ma Jisas Ka Qumär Ama Ansäspämgi Ama Mor Qi
(11:15-19 / Mat 21:12-17 / Luk 19:45-48 / Jon 2:13-22)

¹⁵ Bä sa nga rha män e ma Jerusalem dä ma Jisas ka mon säva ama ansäspämgi ama mor qi arha ivärhäm bä qa nasäng i qät kutmäs iarhakt kärarhae i rhit boda arhä qärhong bä sävät kärarhani i rhit bodäm bät arhongni e vä bäm. Bä qa näpgoer nä qararhani i rhit kutsasorhane na ama ligär arhä lai dä qosaqi qa rhar da ama mämugunimek sä iarhakt kärarhae i rhit boda ama ituap arhä lai. ¹⁶ Näkt kaku qa rhares pät aung aa rhäng iva qät ta aa qärhong da ama ansäspämgi ama mor qi arha ivärhäm angärha ron. ¹⁷ Bä nga rhoqoräkt i qä su rha dä qa qoar toqortäqyia, “Nga sa qaku rha säm doqortäqyia, ‘Gua vätki diva rhat tes ki i ama vätki na ama nän ba ama ruvek moe nävät ama ivätki?’ Dap aingän di sa ngän mualat sä qi ma ‘ama suarha arhä qeqi.’ ”

¹⁸ Dä ama priskäna ama moräs na rha dä ama Skraipkäna rha nari rhoqoräkt dä rhi nasäng i rhit ñäm nani anga iska iva rhi veng ma Jisas inguna rhit len ga i sa nguna ama gulãñgi moe na ama ruvek di qräk mät ta mamär nävät aa rhisu.

¹⁹ Bä sa nga rhoqoräkt i bångangäs dä ma Jisas kä na aa mudäsaqongda saqi as evär däm da* nämät ama värhäm ama mor äm ma Jerusalem ivakt iva rha rhas.

*Ama Rhisu Nävät Ama Qek Däm Gi Ama Gosaqi
(11:20-24/ Mat 21:18-22)*

²⁰ Bä nga vät duququs toqoräkt i ma Jisas kä na aa mudäsaqongda rhat tet dä rha lu qä gosaqi i qek däm gi bä samäk i at snagut. ²¹ Dä vuk pät ma Pita dä qa qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Qamorqa, ngi lu! Qä gosaqi qäraktni i sa ngia märhamän särhäm gi na ama enge ama qrot ngät di sa qek däm gi!”

²² Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Mamär iva ngänät nanakt nä ma Ngämuqa.” ²³ “Nguat tamän särhäm ngän na ama engäktki i ngakt bä aung ga rhamän särhä rhakt täkt ama damgi rhoqortäqyia, ‘Ngia rhäranas bä säva ama garäska’ dap kaku aa snängaiom ama udiom dap kat nanakt i iangärhäkt aa enge diva engäktki na ngät diva qoki rhäkмамär toqoräkt. ²⁴ Bä nga rhoqoräkt dä ngu qoar na ngän i agini qärqäni i ngäni nän däm ini vät angäna nän dä ngänät nanakt i sa ngän da ini dä va ini ngä rhän ba ngän.

* **11:19** da Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom dakt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa rha säm a äm doqortäqyia, ‘ga.’

²⁵ “Dap nga ngänät mair dap ngäni nän näkt nga ama vu dä angäna ron na aung anga ruqa dä va ngäni qyiradeng bä ba qa ivakt iva angän mam na rhävuk pa qä qyiradeng na angäna vuirhong.” ²⁶ †

*Rha Snanbät Sä Ma Jisas Närha Aa Qrot
(11:27-33 / Mat 21:23-27 / Luk 20:1-8)*

²⁷ Dä saqi as ma Jisas kä na aa mudäsaqongda rha män e ma Jerusalem bä nga rhoqoräkt i ma Jisas kat tet da ama ansäspämgi ama mor qi arha ron dä ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama Skraipkäna näkt ama morta rha män sagem ga. ²⁸ Näkt ti snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Ngiat tualat toqor täkt di na ama qrot nage auge? Auge qa von nge rhä rhangät täkt ama qrot?”

²⁹ Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Va ngu snanbät sä ngän na ama sägängät ama snanbät. Näkt ngakt bä ngän duvät pät a ngo dä va ngu qoar na ngän i sa auge qa von ngo rha ama qrot iva nguat tualat nä rhärhong däkt. ³⁰ Ma Jon gä baptais pät ama ruvek di iangärhäkt di nga ngät na rhävuk ura ngät nage ama ruvek? Ngäni qoar na ngo.”

³¹ Dä rhat tamän särhäm ne sä iangärhäkt aa snanbät dä rhi qoar na ne rhoqortäqyia, “Ngakt bä urhi qoar i iangärhäkt ma Jon aa baptais di ngät na rhävuk dä va qä snanbät sä ut toqortäqyia, ‘Bä nga rhoqoräkt dä mäniekt bä qaku ngän mat maengäkt

† **11:26** Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhäni rhäkt ama qängärini di qosaqi rha säm ini sae. ‘Dap ngakt bä qaku ngän naqyiradeng na arhani sa arha vuirhong dä va qosaqi qaku angän mamäk tak pono qä naqyiradeng na ngän sa angäna vuirhong.’

nämät ka?’ ³² Dap ngakt bä urhi qoar toqortäqyia, ‘ngät di ngät nage ama ruvek’ dä mamär iva urhit len ama ruvek inguna sa rha moe rhat lu ma Jon di nak koki akni ma Ngämuqa aa vämginaqa na qa.”

³³ Bä äkt i sa rha muvät pät ma Jisas toqortäqyia, “Qaku ut dräm.”

Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Dä qosaqi ngo diva qaku ngu naqoar na ngän i nguät tualat nävät auge aa qrot.”

12

*Ama Enge Na Ama Siquutki Säväät Ama Latta Qärrarhani I Rhit Lu Vät Ama Etki Na Ama Wain
(12:1-12 / Mat 21:33-46 / Luk 20:9-19)*

¹ Dä ma Jisas ka nasäng i qat tamän särha ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama Skraipkäna näkt ama morta na ama enge na ama sicut i qat tamän doqortäqyia, “Maos dä akni ama ruqa qa qutnanokt ama qauligleng bät aa etki qärqiglengni i rhat tes igleng i ama wain. Näkt ka mualat na ama surqa namet igleng dä qosaqi qa nges ama uqupka ama mor qa nanokt ama qauligleng angät gavam iva rhit täkbrät ngät e. Näkt kosaqi qa rhäk pät ama näski ama uiu qi ivakt iva ama latta rhat narhäksärha ama etki näda at täväs. Qa mualat toqoräkt näkt ka von arhani ama latta rha aa lat iva rhat tualat na ngät bä ba qa iva nasot dä va rha rhatmät ama qauligleng angät gavam iva angätni bä ba ama latta dap angätni va bä ba qa. Dap ka met säväät aosni ama ivärhäs.

² “Bä sa nga sräp ama etki dä qarak ka ruqa qa rhäk na akni ama latka sage qa latta ivakt iva qä rha aa nengäs na ama qauligleng angät gavam

nagem da nävät aa etki. ³ Sokt di rha sangar a qa näkt ta arhäktgyäm sä qa näkt ta rhäk na qa dap kaku qa rha agung.

⁴ “Bä saqi as mamär dä qa ruqa qa rhäk na akni aa latka sagem da. Dä rha e da aa uväs bä rha von ga rha ama qluqi. ⁵ Sokt di saqi as ka rhäk na akni aa latka rhoqoräkt sae dä rha veng ga. Dä qosaqi qa rhäk na arhani ama rhäqäp na rha sae dä qa latta vät aa etki di rha arhäktgyäm sa arhani dap arhani di sa rha veng da.

⁶ “Bä sa qa ruqa di sokt pät aa sägäk ama ruqa qa e iva as kä rhäk na qa. Iaqäkt ama sägäk di aa emga qäarakni i aa snäng bät a qa mamär. Iaqäkt di ama dängdängini na qa qäarakni i qa ruqa qa rhäk na qa. Bä nga qät täk na qa dä qat tamän doqortäqyia, ‘Iarhakt diva rhi qutdrir vät ngua emga!’ ⁷ Sokt di nak ka latta nävät karak aa etki rha qoar na ne rhoqortäqyia, ‘Rhak täkt di iaqäkt karak iva qä rha ama etki nasot aa mam. Ngäni ang bä urhi veng ga dä va ba ut na ama etki.’ ⁸ Dä rha sangar a qa bä rha veng ga näkt ta rhon na qa sä dalek na ama etki.

⁹ “Rhoqoräkt dä ngu lu va ama etki arha ik karakni i aa lat iangärhäkt na ama wain ga mäšana? Va qa rhän bä qä veng iarhakt ama latta dap pa qä von guavek tä iangärhäkt ama lat na ama wain. ¹⁰ Nga sa qaku ngän mes ma Ngämuqa aa enge qarängätni i ngät tamän doqortäqyia,

“ ‘Ama duiqa qarak i mudu iarhakt kärerhae i rhat dräm dit täk pät ama vät ta mer mä qa di nak karak iaqäkt i rhäkt di ama qrot ama vätki nagem ga qarak i qat sangar a qi moe.

11 Qoki ma Ngämuqa qa mualat toqoräkt
bä ut lu i iangärhäkt aa lat di ama mär ngät
mamär da aut saqong’?”

12 Dä qä narhoerta di rhit nām nani anga iska
ivakt iva rhi sangar ma Jisas inguna rha rām i sa
qa märhamän na ama enge na ama siqutki di sävät
a rha. Sa rha siqut iva rhi sangar a qa dä qaku
inguna rhit len ama ruvek dä qop ta met daqule
qa.

*Ama Snanbät Säväät Iomäkt Iva Rhit Boda Ama
Takes*

(12:13-17 / Mat 22:15-22 / Luk 20:19-26)

13 Nasot dä rha rhäk na arhani ama Farisiqäna
rhi na arhani ma Herot aa ruvek sage ma Jisas iva
rhi irastäm sä qa i vadi va qa rhamän bät anga
enge qarängätni i qaku maräkt ivakt iva rhi sangar
a qa nävät a ngät. 14 Dä sa rha män ge ma Jisas dä
rhü qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, sa ut dräm
i ngiat tamän bät ama engätki bä qaku qänäskänes
nge sävät ama ruvek arhä mungäsnäng inguna
ama ruvek arhä mämairimek di qaku imek ngä
narut na nge. Dap kinak ngi su na ama engätki
sävät ma Ngämuqa aa snängaqa ba ama ruvek. Nga
maräkt parhäm ama Muräkt iva urhit bon ma Sisar
ta ama takes ura qaku? Mamär iva urhit bon da
ama takes ura qaku?”

15 Sokt di ma Jisas ka rām arha irasini dä qa
snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ngäni
siqut na ngo? Ngäni rha anga qunäga ama sägäk aa
rhitsek angät ligärige ba ngo ivakt iva ngu lu ige.”

16 Dä rha rha ama ligärige rhoqoräkt ba qa näkt
ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Auge aa iauski

rhakt täkt pä m ige? Dä auge aa sämsäm dangät täkt pä m ige?”

Dä rha muvät toqortäqyia, “Ma Sisar.”

¹⁷ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngäni von ma Sisar tä iarhongäkt kärqärhong i qoki ma Sisar aa qärhong dap pa ngäni von ma Ngämuqa rhä iarhongäkt kärqärhong i qoki ma Ngämuqa aa qärhong.” Bä nga ma Jisas ka qoar na rha rhoqoräkt dä qräk mät ta nävät a qa.

Ama Sadyusiqäna Arhä Snanbät Sävat Iomäkt Iva Ama Ruvek Ta Rhäranas Nämät Ama Tñäpki (12:18-27 / Mat 22:23-33 / Luk 20:27-40)

¹⁸ Nasot dä arhani ama Sadyusiqäna rha män ge ma Jisas sa arhä snanbät bä rhi qoar na qa rhoqortäqyia, ¹⁹ “Qamorqa! Mudu ma Moses ka sä m ama muräkt bä ba ut i ngakt bä nga aung anga matka qä ñäp daqule aa egutki dap kaku ina anga es dä va aa lätkka qa rhät iaqyäkt ama maqoski ivakt iva qä sa vät a qi bä ba aa matka. ²⁰ Maos dä qale ama sägärhae ama ngärhäqyet da udiom na rha ama gamoe. Dä ama narhoerqa qa mät ama evopki näkt ka ñäp dap kaku aa anga es. ²¹ Dä ama udiomnaqa qa mät ama narhoerqa aa egutki sokt di qosaqi qa ñäp daqule qi dap kaku qa sa vät a qi. Dä qosaqi qarak ama dävaungnaqa di qosaqi rhoqoräkt. ²² Dä qosaqi sa arhani rhämäne arha läktpek ama levaet na rha di rha moe rha ñäp i rha qutsasorhane gem gi. Bä qoki rha moe ama ngärhäqyet da udiom na rha di qaku aung ga sa vät a qi. Dap nga dä ngdäng dä qosaqi qa ruqi qia ñäp. ²³ Va auge aa egutki na qi mirhup pät ama qäväläm gärqomni iva ama ruvek ta rhäranas nämät ama

tñäpki inguna rha moe ama ngärhäqyēt da udiom na rha sa rha mät a qi?”

²⁴ Dä ma Jisas ka muvät päť a rha rhoqortäqyia, “Qaku maräkt na angän snängaqa inguna sa qaku ngänät dräm ma Ngämuqa aa enge dap kosaqi qaku qunäga vät a ngän sa aa qrot. ²⁵ Inguna nasot ama qäväläm gärqomni iva rha rhäranas nämät ama tñäpki diva qaku ama ruvek ti namätlägut bä qosaqi va qaku ama ruvek ti navon da arhani ama ruvek sämät ama ngärhaegurhini dap kinak ta diva rha rhoqor ama enselqäna na rhävuk da ama usäpki arha ron. ²⁶ Dap sävät ama ruvek ama ñäp ta qärarhani i rhat täranas nämät ama tñäpki di nga sa qaku ngän mes pä ma Moses aa abuk i qa säm sävät ama ngämungäm ama iar äm i äm ngät dang. Bä sävät iangärhäkt ma Ngämuqa aa enge qärangätni i qa qoar nä ma Moses toqortäqyia, ‘Aingo di ma Abraham gä nä ma Aisak dä ma Jekop arhä Ngämuqa.’ ²⁷ Ma Ngämuqa di qaku ama ñäpta arhä Ngämuqa dap kinak ka di ama ngät däqäm da arhä Ngämuqa. Aingän angän mungäsäng di qoki qaku maräkt na ngät.”

Ama Muräkt Kärangätni I Ama Moräs Na Ngät Mamär

(12:28-34 / Mat 22:34-40 / Luk 10:25-28 / Rom 13:8-10 / Gal 5:13-14)

²⁸ Rhoqoräkt i ma Jisas kä na ama Sadyusiqäna rhit beng bät a ne na ama enge dä akni ama Skraip ka män bä qat nari rha. Bä nga qa nari rhoqoräkt i ma Jisas ka muvät päť ama Sadyusiqäna na ama mär qi ama muvätki dä soknga qa snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Agi muräkt di ama moräs na ngät mamär nävät ma Ngämuqa aa Muräkt moe?”

²⁹ Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ama muräkt kärangätni i ama moräs na ngät mamär di rhoqortäqyia, ‘Ngäni nari Israelqäna, ma Engeska aut Ngämuqa di sokt ka ama sägäk. ³⁰ Mamär iva gia snäng bät ma Engeska gi Ngämuqa nä gi snängaqa moe bä nä gi mungäsnäng moe bä nä gi mädräm moe bä nä gi qrot moe.’ ³¹ Näkt ama unmem na ngät ama muräkt di rhoqortäqyia, ‘Mamär iva gia snäng bät arhani i rhoqor qre i gia snäng bät a nas.’ Dap kaku agung anga muräkt di ama moräs na ngät pä rhangät täkt ama unmem na ngät angät tpäs.”

³² Dä qäarak ka Skraip ka muvät toqortäqyia, “Qamorqa, ngätki na nge mamär. Ngätki na nge rhoqoräkt i ngiat tamän i ma Ngämuqa di sokt ka ama sägäk dap saqi as kaku aung. ³³ Bä mamär iva gua snäng bät a qa nä gu snängaqa moe bä nä gu mädräm moe bä nä gu qrot moe bä qosaqi va gua snäng bät arhani i rhoqor qre i gua snäng bät a nas. Di iangärhäkt ama muräkt di ama moräs na ngät mamär daver ama vodämes moe sage ma Ngämuqa.”

³⁴ Bä nga ma Jisas ka lu i qäarak ka muvät pät a qa na ama mädräm ama mär ngät dä qa goar na qa rhoqortäqyia, “Ainge di qaku qale nge gläius nä ma Ngämuqa aa Muräktpä.” Bä sa nga nasot iangärhäkt ma Jisas aa enge dä qaku anga ruqa di nani a qa iva qä snanbät sä ma Jisas na anga snanbät inguna sa rhit len.

Auge Aa Emga Ma Krai?

(12:35-37 / Mat 22:41-46 / Luk 20:41-44)

³⁵ Nga vät ama qäväläm gärqomni i ma Jisas kä su ama guläñgi na ama ruvek pa ama ansäspämgi ama mor qi dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ama Skraipkäna rhi goar i ma Kraisi di nak ma Devit aa emga na qa? ³⁶ Ngu snanbät toqor täkt inguna mudu ama Qloqaqa qa märanas nä ma Devit bä qa goar toqortäqyia,

“Ma Ngämuqa qa goar nä gua Engeska rhoqortäqyia,
 “Ngia rhuqun dä gu märmär bä qale nge e
 bä dängdäng iva ngun but sä gia ikkäna
 säp gia rem.” ’

³⁷ Bä nga rhoqoräkt di nga ma Devit kat tes ka rhoqortäqyia, ‘Engeska’ dä ngu lu rhoqor mäniekt iva ma Kraisi diva qosaqi ma Devit aa emga na qa?”

Bä sa ama guläñgi na ama ruvek di märmär tat nari ma Jisas toqoräkt.

*Ngänit Lu Mamär Nämät Ama Skraipkäna
 (12:38-40 / Mat 23:1-36 / Luk 20:45-47)*

³⁸ Rhoqoräkt i ma Jisas kä su dä qä goar toqortäqyia, “Ngänit lu nämät ama Skraipkäna. Iarhakt di nani a rha iva rhat pitmane sa ama boi ama uiu ngät pät a nas bä nani a rha masirhat iva ama ruvek ti rhar sä rha na ama qutdrir vät ama ivärhimek kärqämekni i ama ruvek tit boda arha tmäs e ³⁹ dä nani a rha iva rhat tuqun bät ama lai vuk dä ngärhaväm ba ama mämairväm dä nani a rha na ama mämugunimek ama vit nä imek pa ama tmäsimek. ⁴⁰ Dap kosaqi rhat täs pät ama evop ama maqosta sa arhä qärhong näva arha vät dä rhi nän na ama uiu ngät ama nän iva säda ama ruvek arhä

saqong. Iarhakt k  rarhae i rha rhoqor t  kt diva ma Ngämuqa q   rhäksärhäm da d   va q   sang  m na rha masirhat.”

Ama Tl   Qi Ama Maqoski At P  nbon Sage Ma Ngämuqa

(12:41-44 / Luk 21:1-4)

⁴¹ Ma Jisas ka muqun dage na ama ivärhäs k  r  osni i ama ruvek tit boda arh   v  nbon sae dap kat lu ama gul  ngi na ama ruvek i rhit boda arh   lig  r s  m  t ama ans  sp  mgi ama mor qi at m  mu  s na ama v  nbon. Rhoqoräkt di ama rh  q  p na rha ama ruvek ama qärhong b  t a rha rhit boda ama lig  r masirhat. ⁴² Dap aktni ama tl   qi ama maqoski di qia m  n b   qia voda ama brasirhom ama gaini n   irhom mam  r.

⁴³ D   ma Jisas ka mes aa mudäsaqongda sagem mes n  kt ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nguat tam  n särhäm ng  n na ama engätki i rhakt t  kt ama tl   qi ama maqoski di sa qia voda ama lig  r masirhat s  m  t ama m  mu  s na ama v  nbon ba arhani moe arh   v  s. ⁴⁴ Iarhakt moe di rha von n  v  t arh   mämägän dap takt t  kt di sa qia von n  v  t arha tl  qa i qia von d   ianiäkt moe i mai va ama iar qi n  v  t ini.”

13

Ma Jisas Ka Märhamän S  v  t Ama Ans  sp  mgi Ama Mor Qi Iva Q  b  s Na Qi

(13:1-2 / Mat 24:1-2 / Luk 21:5-6)

¹ B   sa nga rhoqoräkt i ma Jisas kat tet n  va ama ans  sp  mgi ama mor qi d   akti n  v  t aa mudäsaqongda qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, ngi lu ama mor ng  t mam  r ama v  t

dä ama enges ngät mamär ama dui qärangätni i sa rha andäm bäm ngät na ngät.”

² Dä ma Jisas ka movät toqortäqyia, “Nga sa ngiat lu iangärhäkt moekt ama mor ngät mamär ama vät? Rhangät täkt ama dui diva qaku qale akni anga duiqa vono vät akni aa rhäng dap pa rha rhartäm sä ngät moe sa rhämono sävät ivät.”

Ama Muqunän Sävat Ama Dängdängini Na Ngät Ama Qunäng

(13:3-13 / Mat 24:3-14 / Luk 21:7-19)

(13:9-13 / Mat 10:16-25 / Luk 21:12-19)

³ Dä sa nga rhoqoräkt i ma Jisas kat muqun da ama Damgi na ama Olip at täväs tage na ama ansäspängi ama mor qi dä ma Pita qä nä ma Jems dä ma Jon näkt ma Andru rhi snanbät sä qa rhoqoräkt i sokt ka qä na rha rhoqortäqyia, ⁴ “Ngi qoar na ut iva qäsniä dä va rhärhong däkt ngä rhäranas? Dä va agi muqunängi qia rhän iva qi sameng i qorhäs iva sa rhäkmamär nä rhärhong däkt?”

⁵ Dä ma Jisas ka nasäng i qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngänit lu i varis aung gä nairas täm ngän. ⁶ Ama rhäqäp na rha ama ruvek diva rha rhän bä rhat tualat nävät gu ngärhipki i rhi qoar i, ‘Aingo di ma Krais!’ bä va rha rhäqäne sa anga rhäqäp na rha anga ruvek sagem mes.

⁷ “Ngakt bä nga ngäni nari i sa ama ulaqi qia märanas pät ama ivärhap ama rhäqäp na ap ura ngäni nari iva ama ulaqi qia rhäranas pät amekni anga ivärhimek dä va qale qänäskänes ngän. Qoki va rhärhong däkt diva irhong ngä rhän dap ama tpäsini di as ini nga e iva as ini ngä rhän. ⁸ Dä ama ruvek näva amni ama ivärham diva rhat täranas

na ama ulaqi sävät a ne dä ama muräktpä m diva ngät täranas sävät a ne. Dä va ama qängän bät ap ama ivärhap dä va ama ruvek tit ñäp mät ama qärhuqi. Rhärhong däkt di ama narhuirihong sa ama märänga qärakni iva as kat täranas.

⁹“Sokt diva ngänit lu inguna angäna ikkäna diva rha rhet sä ngän säda ama muräkt angät saqong bä va rha rhäranäs ngän ba ama mämairväm. Dä qosaqi nävät iomäkt i ngänät nanakt na ngo dä va ngän dair da ama tpäskinarha rhi na ama vitnarha arhä saqong bä va ama släqyäs ba ngän ivakt iva ngäni sameng sävät a ngo. ¹⁰ Näkt pa ama narhoeräm di ama sameng ama mär ngät ngä rhet sage ama ruvek pä t ama ivätki moe dä sa va nasot dä va ama tpäsini ngä rhän.

¹¹“Qre va rhi sangar a ngän bä rhat tair na ngän ba anga muräkt dä va qale qänäskänes ngän iva ngän damän doqor mäniekt. Dap pa sokt ngän damän bät agi enge qärangät ni iva ama Qloqqaqqa ama Qumärqumärqqa qä von ngän däm ngät inguna va qaku ngän maräkt ngän natmärhamän dap kinak pa ama Qloqqaqqa ama Qumärqumärqqa qat tamän.

¹²“Va ama gamoe diva rhi voda arha matpek dä arha läktpek ba ama ruvek ivakt iva rhi veng da. Dap arhani ama ngätmamäkkäna diva rhi von da arhä rhoes ba ama ruvek bä va rhi veng da dä qosaqi arhani ama rhoes diva uraqi da arha ron na arha morta bä va rhi vodäm da ba ama ruvek bä va rhi veng da. ¹³ Ama ruvek moe diva ama vu da arha ron na ngän mamär inguna nävät iomäkt i ngänät nanakt na ngo. Sokt di iaqäkt kärak i qat

mair ma ama qrot bä dängdäng bät ama tpäsini diva qä rha ama mumaiar.”

Ama Vu Ngät Ama Lat Mamär Qärangätni Iva Ngät Täranas Pa Ama Ansäspämgi Ama Mor Qi (13:14-23 / Mat 24:15-22)

¹⁴“Dap mamär iva auge qäarak i qat tes tangät täkt ama enge qä räm ama rharimini sä rhärhangät täkt ama lat toqoräkt i qat lu ianiäkt kärqäni ama vu ini mamär dä ma Ngämuqa aa saqong i qali lini vät ama ivärhäs kärqosni i qaku mamär iva qali lini e qärqäni i ini ngärhi slava nä iarhongäkt moe. Dä mamär iva iarhakt kärarhae i qale rha e ma Judia di rhi ang masirhat pävit sävät ama dam. ¹⁵ Näkt mamär iva aung gäarakni i qale qa vät ama vätka aa rhäng di saqi as kale ar sä qa bä qä namon säva vät nani aa qärhong. ¹⁶ Bä aung gäarakni i qale qa vät a etki di saqi as kale evär däm ga iva nani aa boiqi ama uiu qi. ¹⁷ Va ama qrot mamär vät iangärhäkt ama qunäng ba ama evop kärarhani i ama sarem däm da bä qosaqi bä iarhakt kärarhae i ama rhoes pät a rha. ¹⁸ Bä mamär iva ngäni nän iva rhi ngang di qale mät soeng. ¹⁹ Inguna ama märänga vät iangärhäkt ama qunäng diva ama mor qa masirhat pa ama märän angät tpäs moe qärangätni i mudu mänasäng bät ama qäväläm gärqomni i sa ma Ngämuqa qa säm iarhongäkt moe bä sarhäkt bä qop as nasot. ²⁰ Dap mai ngakt bä qaku ma Ngämuqa qa sämaqot säva ama qunäng dä vadi mai qaku anga ruqa qäarakni iva ama iar qa. Dap nguna nävät iarhakt kärarhae i sa qa armeng däm da dä qa sämaqot na ama qunäng.

21 “Bä nga vät iangärhäkt ama qunäng di ngakt bä aung gä qoar na ngän doqortäqyia, ‘Ngäni lu i ma Krai tak i!’ ura aung gä qoar toqortäqyia, ‘Ngäni lu i iak muk i!’ dä qale ngän natnanakt nä iangärhäkt ama enge. 22 Inguna ama iraski na rha ama engesta dä ama iraski na rha ama vämginarha diva rha rhäranas bä va rhat täranas na ama muqunän dä ama nañis ngät ama lat i vadi vakt iva rhi irastäm sa ama ruvek kärarhani i sa ma Ngämuqa qa armeng däm da. 23 Mamär iva ngänät nañäm särhäm mes. Sa ngua qoar na ngän nä iarhongäkt moekt pä iomäkt ama qäväläm angät kamäs.”

*Ma Ruqa Aa Emga Aa Mänmänäs
(13:24-27 / Mat 24:29-31 / Luk 21:25-28)*

24 “Bä va vät iangärhäkt ama qunäng nasot iaqäkt ama märänga

“dä va bängangit mät ama qunäga aa saqong
dä va ama equngi diva qaku qiat nañäm’

25 ‘dä va ama qaeng diva ngärhit säp nämät ama leqäs
dä va iarhongäkt kärqärhongni i qali lirhong
mät ama leqäs kärqärhongni i irhong angät
krot diva sarhäktsarhäkt pät irhong.’ ”

26 “Mamär dä va ama ruvek ti lu ma Ruqa aa Emga i qat dän ba ama eqoe sa aa qrot ama mor ngät näkt ama murhämeska. 27 Näkt pa qä rhäk na ama enselqäna bä va rhi västämne ama ruvek kärarhani i sa ma Ngämuqa qa armeng däm da nävät ama ivätki qi na ama usäpki in däkt moe.”

*Ama Rhisu Nävät Ama Rhaunga
(13:28-31 / Mat 24:32-35 / Luk 21:29-33)*

²⁸ “Mamär iva ngäni räm ama rhisu nävät ama rhaun gärangätni i nga vuk pät angät ngärhäqyitnäk dä sa ngänät dräm i ama qunängit nga e glaqot. ²⁹ Di rhoqorne rhoqoräkt i ngakt bä va ngänät lu rhärhong däkt i irhong ngät täranas dä va ngänät dräm i qa di sa qa e glaqot i sa qäqi qa e glaqot na ama tmongi. ³⁰ Nguat tamän särhäm ngän na ama engäkki iva rhit täkt ama qoengait diva qaku rhäksot nä it bä dängdäng i rhärhong däkt di sa irhong ngä märanas. ³¹ Ama usäpki qi na ama ivätki diva qäbäs na em dap pa gua enge diva qaku qäbäs na ngät.”

*Qaku Aung Gat Dräm Iaqäkt Ama Qunäga Bä
Iomäkt Ama Qunäga Aa Qäväläm
(13:32-37 / Mat 24:36-44 / Luk 17:26-30, 34-36)*

³² “Qaku aung anga ruqa qat dräm iaqäkt ama qunäga ura iaqäkt ama qunäga aa qäväläm. Bä qäqi ama enselqäna rhävuk ti na ama Ngärhoemga di qaku rhat dräm dap sokt ama Ngätmamäk kat dräm. ³³ Bä va ama qarhap ngän bä ngänät nañäm inguna qaku ngänät dräm iva iomäkt ama qäväläm diva äm ngä rhän gäsnia. ³⁴ Rhoqoräkt di rhoqor akni ama ruqa qarakni iva qa rhet pät ama tmerhäs sa gläius. Bä nga qa met daqule aa vätka dä qa mu ama lat kärangätni i ñismäne da aa latta arha lang iva rhat tualat na ngät näkt ka muge akni ama latka mät ama edäbäs ivakt iva qat nañäm.” ³⁵ “Dä soknga mamär iva ama qarhap ngän bä va ngänät nañäm inguna sa qaku ngänät dräm i agi a qäväläm dä va ama ngärhik nävä iaqäkt ama

vätka diva evär däm ga. Nguaräm ba qa rhän säng ama bängagi arha ribit ura va mäni bängagi mamär ura va rhoqoräkt i ama durakt ngärhit nok ura va rhoqoräkt i sa ama qunäga qa qot pät duququs. ³⁶Qale ngäni mänatäm i varis kä namän masärmän bät a ngän. ³⁷Rhangät täkt ama enge qärangätni i nguat tamän särhäm ngän na ngät di nguat tamän särha ama ruvek moe rhoqortäqyia, ‘Mamär iva ngänät nañäm!’ ”

14

Rha Märhamän Bät A Ne Iva Rhi Veng Ma Jisas (14:1-2 / Mat 26:1-5 / Luk 22:1-2 / Jon 11:45-53)

¹ Sa sokt pät ama qunängiom ama udiom iva äkt dä sa ama Judaqäna arha tmäski iva rhat tuqunän bät ma Pasova dä ama tmäski na ama bretkäna qärangätni i qaku anga yis päm ngät bä ama priskäna ama moräs na rha näkt sävät ama Skraipkäna di rhit ñäm nani guani anga iraski nä ini säng ma Jisas aa rhäng iva up na rha i rhi sangar a qa vät ini bä va rhi veng ga. ² Dä sa rhi qoar toqortäqyia, “Va qaku ut nasangar a qa rhoqoräkt i ama tmäski i varis anga ulaqi qi namäranas mänguräp ama ruvek.”

Ama Evopki Qia Rhor Na Ama Oel Vät Ma Jisas E Ma Betani (14:3-9 / Mat 26:6-13 / Jon 12:1-8)

³ Dap toqoräkt i qale ma Jisas e ma Betani di qat täs nävät ama laiqa va akni ama ruqa ma Saimon aa vätka qärak i mäqi ama bias pät a qa dap akti ama evopki qia män sa ama kainaqi qärakti i sa rha mualat na qi na ama duiqa ama saksak päm ga

qärakni i rhat tes ka i ama alabasta. Näkt täqöp ki na ama oel qäraktni i ama mär at tamaska qäraktni i ama ligär masirhat pät a qi. Iaқыäkt ama oel di sokt kiät dän näva ama ngämuga ma Nard aa snagut. Qa evopki qia män bä qia rhar mät iaқыäkt ama kainaqi näkt kia rhor na ama oel dä ma Jisas aa uväs. ⁴ Dap arhani nävät iarhakt kärarhae i qale rha e di ama uraqi da arha ron nä qa evopki dä rhat tamän särhäm ne rhoqortäqyia, “Mäniekt bä sa iaқыäkt kia rhar sa ama oel ama mär at tamaska rhoqoräkt? ⁵ Vadi mai rhi vodä iaқыäkt ama oel bä rha rhän bät anga dävaung anga handretkäna na anga qunäng angät titsek näkt ti von ama tläkta rhä iangärhäkt ama ligär.” Rhat tamän särhäm ne rhoqoräkt näkt tir qur qi masirhat na ama ingnania.

⁶ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngäni qyiradeng na qi. Mäniekt bä ngänit bon gi rha ama märänga? Nak sa qia mualat na ama lat ama mär ngät sä ngo. ⁷ Qärarhani ama tläk ta diva vasägos dä va qale rha gem ngän bä mamär iva ngän datnärhäm da qre i nani a ngän. Dap aingo diva qaku qale ngo gem ngän basägos. ⁸ Sa iaқыäkt di sa qia mualat nä ianiäkt kärqäni i mamär vät a qi iva qia rhualat nä ini. Sa qia vrit nä rhakt täkt ama oel vät gu släqyige vä gua tñäpki at kamäs ivakt iva qi rhäkmu na ngo iva nani iomäkt iva rhi sasärhäm ngo. ⁹ Dä nguät tamän särhäm ngän na ama engätki i qoe nai vät ama ivätki moe i ama sameng ama mär ngät di rhi sameng na ngät e dä va ama sameng sävät tangät täkt arha lat diva rhi sameng na ngät bä va ama ruvek ta tu arhä snäng sävät a qi.”

*Ma Judas Va Qä Vodä Ma Jisas Ba Aa Ikkäna
(14:10-11 / Mat 26:14-16 / Luk 22:3-6)*

¹⁰ Nasot dä akni nävät ama ngärhäqyisem da udiom na rha ama mudäsaqongda qäarak i rhat tes ka i ma Judas Iskariot ka met sage ama priskäna ama moräs na rha ivakt iva qä qoar na rha iva qä vodä ma Jisas bä ba rha. ¹¹ Bä nga ama priskäna ama moräs na rha rha nari rhoqoräkt dä mär gem da dä rha rhares iva rhi von ga rha anga ligär. Dä soknga rhoqoräkt dä ma Judas Iskariot kät näm nani anga qäväläm anga mär äm ivakt iva qä vodä ma Jisas bä ba rha.

*Ma Jisas Ka Mäs Ma Pasova Angärha Tmäs Kä Na
Aa Mudäsaqongda
(14:12-21 / Mat 26:17-25 / Luk 22:7-13 / Jon
13:21-30)*

¹² Vät ama narhoer qa ama qunäga vät ama tmäski at kunäng gärangätni i ama Judaqäna rhat tuqunän i mudu arha morta di sa rhat täs ama bretkäna qärangätni i qaku anga yis pä m ngät dap toqoräkt i rhit boda ama vodämes na ama sip-sipkäna ama ngärhoes bä bä ma Pasova dä ma Jisas aa mudäsaqongda rhi snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Urhi lu nani a nge na ut iva u rhet sa qoe bä va urhi rhäkmu bä ba nge iva ngia äs ma Pasova angärha tmäs e?”

¹³ Dä qa rhäk na aa mudäsaqongioma ama udiom sa ama rhodröp toqortäqyia, “In det bä in don sämät ama värhäm ama mor äm dä akni ama ruqa va qa rhän bät a en gäarakni i qät ta ama kainaqi ama mor qi na ama rigi. Ia qäkt ama ruqa diva in det nasot a qa. ¹⁴ Näkt pa ini qoar na ama ngärhik

näva ama vätka qäarakni i iaqäkt ama ruqa qat don säväm ga rhoqortäqyia, ‘Qamorqa qä snanbät toqortäqyia, ngu lu ama qäväläm bä ba ama tmända äm ngä qoe nai qärqomni i sa ngua nän dä bäm iva ngu nä gu mudäsaqongda u äs ma Pasova angärha tmäs e?’ ¹⁵ Dä va qä qur a en da ama mor äm ama vätka aa qäväläm dävonon ba aa vätka qärqomni i sa rha rhäkmu na äm na ama laiqa vä bäm iva nani ama tmäs. Dä va ini rhäkmu na aurha tmäs äkt pä iomäkt ama qäväläm.”

¹⁶ Dä ma Jisas aa mudäsaqongiomet in met bä in mon säva ama värhäm dä in män bät kärqärhongni i irhong doqor mai ma Jisas ka qoar na iom. Dä soknga in däkmunä ma Pasova angärha tmäs.

¹⁷ Bä sa nga rhoqoräkt i bängangäs dä ma Jisas ka män gä na aa mudäsaqongda ama ngärhäqyisem da udiom na rha. ¹⁸ Bä nga rhoqoräkt i rhat täs nävät ama laiqa dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i akni nävät a ngän diva qä vodäm ngo bä gua ikkäna. Iaäkt di ngu na qa un däs.”

¹⁹ Ma Jisas ka märhamän doqoräkt dä rha nasäng i airäs ta dä asägäk asägäk kä qoar na qa rhoqortäqyia, “Nga aingo?”

²⁰ Dä ma Jisas ka muvät päta rha rhoqortäqyia, “Iaäkt di akni nävät a ngän ama ngärhäqyisem da udiom na ngän gäarakni iva qä na ngo uni rhäk ama bret sämät ama dis. ²¹ Ma Ruqa aa Emga diva qä ñäp toqor varhäm ama enge qärangätni i mudu sa rha säm a ngät sävät a qa sokt diva avuqi mamär ge iaäkt kärak iva qä vodä ma Ruqa aa Emga ba

aa ikkāna. Nak padi mai qaku aa nanäk ki nasäl a qa di vadi mai ama märäm ba qa.”

Ma Jisas Ka Nasäng Nä Iomäkt Iva Rhat Täs Ma Engeska Aa Tmäski

(14:22-26 / Mat 26:26-29 / Luk 22:14-23 / 1 Ko 11:23-25)

²² Nga rhoqoräkt i rhat täs dä sa ma Jisas ka rha ama bret näkt ka mes ama mär näkt ka vonamät na qa näkt ka von aa mudäsaqongda i qat tamän doqörtäqyia, “Ngän dät tangät täkt i ngät di gu släqyige.”

²³ Näkt kosaqi qa rha ama kap na ama wain bä nga nasot i qa mes ama mär dä qa von da bä rha moe rha nakt nämät ka.

²⁴ Näkt ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Rhak täkt di gu biaska qäarakni i qä sämaengäktki na* ama rharesbane mänguräp ma Ngämuqa qä na ama ruvek di qäarak i qrir na qa ba ama rhäqäp na rha ama ruvek. ²⁵ Dä nguat tamän särhäm ngän na ama engäktki iva saqi as kaku ngu nanakt nävät ama wain angät gavam bä dängdäng bät iaqäkt ama qunäga iva ngu näkt ama iaräs na qi ama wain bä ma Ngämuqa aa Muräktpäp.”

Ma Jisas Ka Qoar I Ma Pita Diva Qä Rhäqyas Na Qa

(14:26-31 / Mat 26:30-35 / Luk 22:31-34 / Jon 13:36-38)

* **14:24** Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhangät täkt ama enge di arhani nävät a rha di qosaqi rha säm a ngät sae. ‘ama iaräs na ngät’

26 Bā nga rha rhong ama mabuqi na ama ansās bā rhāksot dā rha met na äkt bā sāda ama Damgi na ama Olip at täväs.

27 Dā ma Jisas ka qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Va ngän moe ngäni ang daqule ngo inguna mudu di sa rha sām sävāt ma Ngämuqa rhoqortäqyia,

“ Va ngu veng ama ruqa qārakni i qät lu vät ama sipsipkāna
bā va vräs na ama sipsipkāna.’

28 Näkt pa nga nasot i ma Ngämuqa qa rhāranas na ngo nämät ama tñäpki dā va ngu er va angän gamäs sae ma Galili.”

29 Dā ma Pita qa qoar nä qa rhoqortäqyia, “Nāma dā äkt bā rhārha rhäkt moe rhi ang daqule nge sokt di aingo diva qaku rhäm ngo.”

30 Dā ma Jisas ka movät pät a qa rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm nge na ama engätki iva näp takt täkt ama bängagi iva as kaku ama duraktkā qā nanok maunmem† dā va ngi rhäqyas na ngo madäpguamek.”

31 Ma Jisas ka movät toqoräkt dā qop tuk pät ma Pita i qat tuvät toqortäqyia, “Va qaku ngu narhäqyas na nge bā nāma dā ngu nñäp ngu na nge.”

Dā qosaqi arhani ama mudäsaqongda moe rha qoar toqoräkt.

† 14:30 maunmem Ma Mak ka sām dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qävälām ama qot äm dā arhani ama ruvek di rha sām ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom dakt ama qängärini angät kävälām di arhani nävāt a rha di sa qaku rha sām a äm sae.

Ma Jisas Ka Nän E Ma Getsemani

(14:32-42 / Mat 26:36-46 / Luk 22:39-46)

³² Sa rha met säva ama ivärhäs kärqosni i rhat tes äs i ma Getsemani dä ma Jisas ka qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Ngän duqun däkt dap pa ngua rhet sa rhämuk bä va ngu nän.”

³³ Dä qa rhäqoar sä ma Pita qä nä ma Jems näkt ma Jon bä rhi na qa rha met maqälak nage arhani aa mudäsaqongda. Rhoqoräkt di sa qa nasäng i qät ta ama märänga ama mor qa bä airäs ka. ³⁴ Dä qa qoar nä ma Pita qä nä ma Jems dä ma Jon doqortäqyia, “Ama iräski imuk dä gua ron di ama mor qi masirhat bä nguat nari iva ngu ñäp. Dap pa qale ngän däkt bä ngänät däqäm.”

³⁵ Nasot dä qa met daqule rha maqälak na äkt bä arpus na qa samäk sävät ivät bä qä nän iva iomäkt ama qäväläm ngä rhet nävät a qa qrekt bä märmärsäs iva äm ngä rhet. ³⁶ Qa nän i qä qoar toqortäqyia, “Aba‡, mamga, iarhongäkt moe di märmärsäs sä irhong gem nge. Mamär iva ngi rha rhom däkt ama qäväläm na ama märänga nävät a ngo. Sokt diva qoki qaku varhäm gu snängaqa dap kinak pa varhäm gi snängaqa.”

³⁷ Nasot dä evär däm ga sage aa mudäsaqongda dä qa män bät a rha i rhi mänatäm. Dä qa snanbät sä ma Pita rhoqortäqyia, “Saimon, nga ngi mänatäm? Nga qaku mamär vät a ngän iva ngänät däqäm gäqi vät anga aua anga sägäk? ³⁸ Mamär iva ngänät däqäm dap ngäni nän sage ma Ngämuqa iva qale

‡ 14:36 Aba Aba na ama enge ama Aramaik di angät tarimini di mamga. Bä ama rhoes diva rhat tes arhä mamäk toqoräkt inguna rha di arha snäng bät a qa masirhat dap sa rhat dräm i qa di qosaqi aa snäng bät a rha mamär.

ngän namon sämät ama siqutsiqut. Ama qloqaqa di ngäñngäñ ga dap eqokt ama släqyige.”

³⁹ Dä saqi as ma Jisas ka met daqule rha bä qä nän doqor nas mai. ⁴⁰ Näkt saqi evär däm ga dä qa män bät a rha i rhi mänatäm inguna amärän ba arhä mänap mamär. Bä nävät iomäkt dä qaku rhat dräm iva rhi qoar na qa na agiqa.

⁴¹ Dä saqi as nga evär däm ga sage ama mudäsaqongda iva madäpguamek dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Qoki as nga ngäni mänatäm dä mämae vät a ngän? Sa sokt äkt! Sa ama qäväläm ngä män iva rhi vodä ma Ruqa aa Emga säva ama vu rha ama ruvek arhä rhäkt. ⁴² Ngän dāranas bä ut tet. Ngäni lu i qarakni iva qä vodäm ngo di sa rhak.”

Rha Sangar Ma Jisas

(14:43-52 / Mat 26:47-56 / Luk 22:47-53 / Jon 18:1-12)

⁴³ Bä as nga rhoqoräkt i ma Jisas kat tamän dä väs dä ma Judas karak i qa nävät ama mudäsaqongda ama ngärhäqyisem da udiom na rha qä na ama guläñgi na ama ruvek sa ama ulaqi arha sen ngä na ama edäm gärrarhani i sa ama priskäna ama moräs na rha näkt sävät ama Skraipkäna rhi na ama morta rha rhäk na rha.

⁴⁴ Sa qarak iva qä vodä ma Jisas di sa qa er qa rhodäm ba rha na aa muqunäñgi rhoqortäqyia, “Qarakni iva ngu vop pa aa sdäm di iaqäkt. Ngäni sangar a qa bä va ngänit lu vät a qa rhoqoräkt i ngän det sä qa.”

⁴⁵ Bä nga ma Judas ka män dä qa rhäkdävär qa met bä sage ma Jisas näkt ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa!” Näkt ka vop pä ma Jisas

aa sdäm. ⁴⁶ Ma Judas ka mualat toqoräkt dä ama gamoe rha qärhäkt dä ma Jisas bä rha sangar a qa.

⁴⁷ Dä akni ama ruqa qärakni i qat mair ge ma Jisas di qa mar ta aa ulaqi arha singi bä qa rhon na qi sävät ama pris ama vit na qa aa latka bä qa rhodäkt sa aa sdämgi.

⁴⁸ Dä ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Nak nga ama suaqa na ngo bä äkt i sa ngän män sävät a ngo sa ama ulaqi arha sen dä ama edäm ivakt iva ngäni sangar a ngo? ⁴⁹ Vasägos dä qale ngo gem ngän bä ngu su ama ruvek pa ama ansäspämgi ama mor qi sokt di qop kaku ngän sangar a ngo. Sokt di qoki va rhäkmämär nä ma Ngämuqa aa enge nä rhangät täkt ama lat.”

⁵⁰ Nga rhoqoräkt dä ama mudäsaqongda moe rha ang masirhat daqule ma Jisas.

Ama Evänga Qa Ang Masirhat

⁵¹ Dap akni ama evänga qärakni i mai qat tet nasot ma Jisas di sa sokt ka ong bät a nas na ama boiqi ama ingas ki mamär. Bä iarhakt ama ruvek di sa rha siqut iva rhi sangar a qa ⁵² sokt di iaqäkt ama evänga qa ang masirhat sä vlavel daqule iaqyäkt aa boiqi.

Ma Jisas Ka Mair Dä Ma Sanedrin Arhä Saqong
(14:53-65 / Mat 26:57-68 / Luk 22:54, 66-71 / Jon 18:12-14, 19-24)

⁵³ Qärrarhani qä gamoe rha ang sä ma Jisas bä sage ama pris ama vit na qa näkt ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama morta näkt sävät ama Skraipkäna moe di västämne na rha. ⁵⁴ Ma Pita di sa qät päsaus tä ma Jisas bä savuk säva ama pris ama vit na qa aa vätki arha ivärhäm bä qat

muqun ge ama ulaqimärharhärhäkt kärerhani i sa rhit lu vät ma Jisas bä qat narhäkt ama mudam.

⁵⁵ Ama priskäna ama moräs na rha dä ma Sanedrin moe di rhit näm nani anga ruvek kärerhani iva rhi sameng irhä ma Jisas ivakt iva ama morta rhi veng ga. Sokt di qaku rha män bät anga enge sävät a qa rhoqoräkt. ⁵⁶ Dä ama rhäqöp na rha di rhi sameng na ama irasirhong sävät a qa sokt di qop iarhongäkt arha engirhong di qaku irhong doqorne. ⁵⁷ Vät iomäkt ama qäväläm dä arhani rha mair bä rha voda rhangät täkt ama iraski na ngät ama enge sävät a qa i rhi qoar toqortäqyia, ⁵⁸ “Ut nari qa i qä qoar toqortäqyia, ‘Rhakt täkt ama ansäspämgi ama mor qi qäraktni i ama ruvek ta rhä qi diva ngu rhar qi moe näkt nasot ama dävauung ama qunäng dä va saqi ngu rhäk agukt käraktni i qaku anga ruqa qa rhäk pät a qi.’ ” ⁵⁹ Sokt di qop iangärhäkt arha enge asägäk asägäk di qosaqi qaku ngät toqorne.

⁶⁰ Dä ama pris ama vit na qa qa mair da arhä saqong näkt ka snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Nga qaku gi nga muvätki iva ngia rhuvät? Ngi rhäväkt sä rhangät täkt ama ruvek arhä sameng sävät a nge.” ⁶¹ Sokt di qop kale ma Jisas i mänadin däm ga dap kaku qa muvät. Dä saqi as ama pris ama vit na qa qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga ainge di iaqäkt kärak i aurha ansäs sagem ga aa emga na nge? Nga ainge di ma Kraiss?”

⁶² Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Aingo rhäkt. Bä va ngäni lu ma Ruqa aa Emga i qat muqun dä iaqäkt kärak i ama qrot moe angät tarebäm aa märmär bä va qat dän ba ama eqoe

näda ama usäpki arha ron.”

⁶³ Bä nga ama pris ama vit na qa qa nari rhoqoräkt dä qa angyiret mät aa boi§ näkt ka snanbät toqortäqyia, “Saqi as pa nani a ut na agung anga enge säng aa rhäng doqor mäniekt? ⁶⁴ Nak sa ngän nari aa märhamän mava sävät ma Ngämuqa. Angän matnävämne di rhoqor mäniekt?” Dä rha moe asägäk asägäk di rha qoar i qa di mamär iva rhi veng ga.

⁶⁵ Nasot dä arhani rhi nasäng iva rhit kot pät a qa näkt ta qop mät aa saqong näkt ti arhäktgyäm sä qa na arhä rhäkt dap tat tamän sävät a qa rhoqortäqyia, “Ngiat tuqunäga sä ut!” Näkt ama ulaqimärharhärhäkt ta rha qa bä rhi arhäktgyäm sä qa.

Ma Pita Qa Rhäqyas Nä Ma Jisas

(14:66-72 / Mat 26:69-75 / Luk 22:55-62 / Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Rhoqoräkt i qale ma Pita inamäk dalek dä aktni ama latki nävät ama pris ama vit na qa aa latta qiat tet e. ⁶⁷ Bä nga vät ama qäväläm gärqomni i qia lu ma Pita i qat narhäkt dä qia ñäm sävät a qa. Dä qi qoar na qa rhoqortäqyia, “Qosaqi nge di ma qale nge ngi nä ma Jisas nae ma Nasaret.”

⁶⁸ Dä ma Pita qa rhäqyas i qa qoar toqortäqyia, “Nak kaku nguät dräm i agiqa iaqäkt kärakni i ngiat tamän bät a qa.” Ma Pita qa muvät toqoräkt

§ 14:63 qa angyiret mät aa boi Rhangät täkt ama lat di ngärhir qur iarhakt ama ruvek i qräk mät ka dä airäs ka da qaku mär gem ga mamär.

näkt puk sä qa nävät iaqäkt ama vätka aa ivärhäm maqälak dä ama duraktka qa nok*.

⁶⁹ Näkt nga qa latki qia lu qa äkt dä saqi as kia qoar nä iarhakt kärarhae i rhat mair glaqot toqortäqyia, “Rhak täkt ama ruqa di akni iaqäkt nävät a rha.”

⁷⁰ Dä saqi as ma Pita qa rhäqyas.

Näkt nga nasot ama qäväläm ama qot äm dä iarhakt kärarhae i rhat mair glaqot ti qoar nä ma Pita rhoqortäqyia, “Ari, ainge di ak na nge nävät a rha inguna nge di ama Galiliqa na nge.”

⁷¹ Dä ma Pita qa nasäng i qat tamän i nämä dä äkt bä ma Ngämuqa qä sangäm na qa qrekt bä qa iras dap kat tu sävät aa enge angärha rhäng i qat tu dä qat tamän doqortäqyia, “Aingo di qaku nguut dräm dak täkt ama ruqa qärakni i ngän damän sävät a qa.”

⁷² Vät iomäkt ama qäväläm maräkt dä ama duraktka qa nok iva maunmem. Dä vuk pät ma Pita na ama enge qärangätni i sa ma Jisas ka märhamän särhäm ga na ngät i qa qoar toqortäqyia, “Va ngi rhäqyas na ngo madäpquamek näkt nasot dä va ama duraktka qä nok maunmem†.” Dä ma Pita qa mu aa snäng samäk sävät iangärhäkt ama enge dä däng na ama släpki vät aa qän bä qät nok.

* **14:68** dä ama duraktka qa nok Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom dakt ama qängärini angät käväläm di sa qaku rha säm a äm sae. † **14:72** maunmem Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom dakt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

15

Rha Mu Ma Jisas Pa Ama Muräkt Dä Ma Pailat Aa Saqong

(15:1 / Mat 27:1-2 / Luk 23:1-2 / Jon 18:28-32)

(15:2-5 / Mat 27:11-14 / Luk 23:3-5 / Jon 18:33-38)

(15:6-15 / Mat 27:15-23 / Luk 23:13-25 / Jon
18:39-40)

(15:15 / Mat 27:24-26 / Luk 23:25 / Jon 19:1-16)

¹ Qoki as toqoräkt i vät duququs mamär dä ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama morta näkt sävät ama Skraipkäna näkt ma Sanedrin moe rha män bät ama snängaqa iva rha rhualat sä ma Jisas toqoräkt. Dä rha qop mät aa rhäkt näkt ta met sä qa bä rha vodäm ga bä ma Pailat.

² Dä ma Pailat kä snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga ainge di ama Judaqäna arha vitnaqa na nge?”

Dä ma Jisas ka movät toqortäqyia, “Sa ngia märhamän doqoräkt.”

³ Dä ama priskäna ama moräs na rha rhit täksärhäm ga na ama rhäqäp nä irhong. ⁴ Dä ma Pailat kä qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Ngi lu i qoki as ama mämänia nä irhong iarhongäkt kärqärhongni i rhit täksärhäm nge nä irhong.” Dä saqi as ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga qaku mamär iva ngi namuvät?” ⁵ Sokt di qop kaku ma Jisas ka movät saqi as na agung anga enge bä ma Pailat di qräk mät ka rhoqoräkt.

Ma Pailat Ka Rhäkne Iva Rhi Edämsäs Pät Ma Jisas

(Mak 15:6-15 / Mat 27:15-23 / Luk 23:13-25 / Jon
18:39-40)

⁶ Vät ama qoeo nasot a ne vät ma Pasova angät kunäng dä ama tpäskinaqa qat dräm gat tuisiska vät ama ruqa ama sägäk näva ama tpäskiarharhäng gäarakni i ama ruvek ti nän däm ga. ⁷ Rhoqoräkt di akni ama ruqa qäarak i rhat tes ka i ma Barabas di qale qa va ama tpäskiarharhäng gä na aa ruavek kärarhani i sa qale rha da ama inirqi arha ron gäarakni i sa qia märanas sävät ama Romgäna bä ma Barabas di sa qa veng ama ruqa rhoqoräkt. ⁸ Dä ama guläñgi ama mor qi na ama ruvek ta män sage ma Pailat bä rhi nän ga iva qa rhuisiska vät anga ruqa näva ama tpäskiarharhäng bä ba rha rhoqor vasägos i qat tualat.

⁹ Dä ma Pailat ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga nani a ngän iva ngua rhuisiska vät ama Judaqäna arha vitnaqa bä ba ngän?” ¹⁰ Ma Pailat ka snanbät sa ama guläñgi rhoqoräkt inguna sa qat dräm i ama priskäna ama moräs na rha di sa rha vodä ma Jisas ba qa inguna nävät arhä snängaqa ama vu qa inguna ma Jisas di qa vit da ama ruvek arhä saqong.

¹¹ Sökt di qop ama priskäna ama moräs na rha di rhat tuqärnas ta ama guläñgi iva sävät ma Pailat iva qinak ka rhuisiska vät ma Barabas.

¹² Dä ma Pailat ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Ngu lu va ngua mäšana nä qa ruqa qäarak i ngän des ka i ama Judaqäna arha vitnaqa?”

¹³ Dä saqi as ta näs toqortäqyia, “Ngi edämsäs pät a qa mäni ama sämänanamuqa!”

¹⁴ Dä ma Pailat ka snanbät toqortäqyia, “Va vät agiqa? Sa qa mualat na agi a lat anga vu ngät?”

Sokt di qop tit näs tävuk masirhat toqortäqyia, “Ngi edämsäs pät a qa mäni ama sämänanamuqa!”

¹⁵ Dä ma Pailat ka muisiska vät ma Barabas sage ama guläñgi inguna nani a qa iva mär gem da. Näkt ka rhäkne bä rha märanäs ma Jisas näkt ka vodäm ga ivakt iva rhi edämsäs pät a qa mäni ama sämänanamuqa.

*Ama Ulaqimärharhärhäkt Tat Tumä Ma Jisas
(15:16-21 / Mat 27:27-31 / Jon 19:1-3)*

¹⁶ Sa ama ulaqimärharhärhäkt ta met sä ma Jisas na äkt bä savuk säva ama tpäsquinaqa aa vätki arha ivärhäs kärqos i rhat tes äs i ma Pretorium. Näkt ta mes ama ulaqimärharhärhäkt moe sävät a ne.

¹⁷ Näkt ta vlukt sa aa boi nävät a qa näkt ta rhon na ama pärpel qi ama boiqi vät a qa näkt kosaqi rha ing ama guaqi na ama ngämuga aa rhäqyitnäk ama gärgär vät itnäk iva rhoqor ama vitnaqa aa qäbautki. Näkt ta mu iaqyäkt ama gärgär vät a qi ama guaqi mäni aa uväski. ¹⁸ Näkt ta nasäng i rhit näs sagem ga rhoqortäqyia, “Ainge ama Judaqäna arha vitnaqa, di mamär iva qale nge mauiu.”

¹⁹ Dap ama dämne i rhi nän aa uväski na ama iroqi dä rhit kot pät a qa. Dä qosaqi rhi nän da arhä quum sä nas gem ga iva rhit kutdrir sagem ga.

²⁰ Bä sa nga rha muma qa bä rhäksot dä rha vlukt sa ama boiqi ama uiu qi nävät a qa näkt ta monmät pät a qa na aa boi maräkt. Nasot toqoräkt i rha monmät pät a qa dä rha met sä qa sä dalek iva rhi edämsäs pät a qa mäni ama sämänanamuqa.

Rha Edämsäs Pät Ma Jisas Mäni Ama Sämānanamuqa

(15:21-32 / Mat 27:32-44 / Luk 23:26-43 / Jon 19:16-27)

²¹ Akni ama ruqa näva ama värhäm ama mor äm ma Sairini qarak i rhat tes ka i ma Saimon ma Aleksander qä nä ma Rufus in mam di qat tet e nä qä ulaqimärharhärhäkt kārārhani i rhat tet sä ma Jisas. Iaqt ma Saimon di qat dän nävāt ama värhäm ama mor äm angä rhäkt. Ma Saimon gat tet na rha dä rha qrotpät sä qa iva qät ta ama sāmānanamuqa. ²² Sa rhat tet bä rha män sä ma Jisas pät ama ivärhäs kärqos i rhat tes äs i ma Golgota qarqos i äs angät tarimini di ama ivärhäs na ama rhomga aa uväski. ²³ Dä arhani ama ruvek ta von ga rha ama wain gāraktni i sa rha modämne na qi na aktni ama rigi qāraktni i qiat dräm gi veng ama ruanirhong gāraktni i rhat tes ki i ama mir sokt di qop kaku qä nanakt.

²⁴ Dä ama ulaqimärharhärhäkt ta edämsäs pät a qa mäni ama sāmānanamuqa näkt ta matmät na aa boi ba ne na ama serhäm gārängätni i serhäm da nani a ngät. ²⁵ Rhoqoräkt di sa ama ngärhäqyet da levaet nä irhong bät duququs i sa rha edämsäs pät a qa mäni ama sāmānanamuqa. ²⁶ Näkt ta sām ama enge qārängätni i sa rha sangar a qa vät angät tpäs kārängätni i ngät tamän doqortäqyia, “Ama Judaqāna arha vitnaqa.” ²⁷ Dä qosaqi rha edämsäs pät aiomni ama ruiom ama sua iom gem ga i akni di sa rha mu qa dä ma Jisas aa märmär dap akni da

aa sael. 28 *

²⁹ Bã ama ruvek kãrarahani i rhat tet e na qa di rhat tuma qa masirhat dap ti em arhã vãs dap tat tamãn doqortãqyia, “Ainge qãrak iva ngi rhar ama ansãspãmgi ama mor qi nãkt saqi as pa ngi rhã qi da ama qunãng ama dãvaung angãrha ron ³⁰ di ngi sãr sã nas navuk nãmãni ama sãmãnanamuqa bã ngia rhumaiar nas!”

³¹ Dã qosaqi ama priskãna ama morãs na rha nãkt sãvãt ama Skraipkãna di rhat tuma qa ba ne i rhat tamãn doqortãqyia, “Sa qat tumaiar arhani sokt di qaku mamãr iva qã namumaiar nas!

³² Mamãr iva ma Kraisa ama Judaqãna arha vitnaqa qã sãr sã nas navuk nãmãni ama sãmãnanamuqa ivakt iva urhi lu dã u rhat maengãkt.” Dã qosaqi iarhakt kãrarahãe i rha edãmsãs pãt a qa mãni ama sãmãnanamuqa di sa rha slava na qa na ama enge ama vu ngãt masirhat.

Ma Jisas Aa Tñãpki

(15:33-41 / Mat 27:45-56 / Luk 23:44-49 / Jon 19:28-30)

³³ Bã sa nga rhoqorãkt i mãniqunãng mamãr dã ama bãngãngit ngã mãn bãt ama ivãtki moe bã qale rhoqorãkt bã dãngdãng bãt ama dãpguarhong sãpbãngãng. ³⁴ Bã nga rhoqorãkt i dãpguarhong sãpbãngãng dã ma Jisas ka nok masirhat toqortãqyia, “Eloi, Eloi, lema sabaktani?” Iomãkt

* **15:28** Ma Mak ka sãm dakt tãkt aa abuk nãkt nasot ama qãvãlãm ama qotãm dã arhani ama ruvek di rha sãm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhãni rhãkt ama qãngãrini di qosaqi rha sãm ini sae. ‘Dã sa rhãkmãmãr nã ma Ngãmuqa aa enge qãrangãtni i ngãt tamãn doqortãqyia, “Sa rha lu qa sãmãni ama ruvek kãrarahani i ama vu rha.” ’

ama qäväläm di äm ngät tamän doqortäqyia, “Gu Ngämuqa, gu Ngämuqa, mäniekt bä sa ngia qyiradeng na ngo?”

³⁵ Bä nga arhani nävät iarhakt kârarhae i rhat mair e glaqot ta nari rhoqoräkt dä rhi qoar toqortäqyia, “Ngäni nari, qat tes ma Elaija.” ³⁶ Dä akni qa ang masirhat bä qa ok ama bauläm ba ama wain ama valak mät ki at täväs näkt ka mu äm da ama ngämunget angät tpäs näkt ka rhäqyet sä äm bä ma Jisas iva qä näkt näkt iaqäkt ama ruqa qa qoar toqortäqyia, “As kale qa äkt dap ut luvät ivar ma Elaija qa rhän ivakt iva qä rha qa naivuk äkt.” ³⁷ Vät iomäkt ama qäväläm dä ma Jisas ka näs masirhat näkt sa qa ñäp.

³⁸ Dä ama boiqi ama mor qi qäaraktni i qiat nar va ama ansäspängi ama mor qi di qyiret mät ki nädä at täväs bä samäk bä ama qäväläm ama unbam.

³⁹ Bä nga vät ama qäväläm gârqomni i ama narhoerqa bä ba ama handret na rha ama ulaqimärharhärhäkt kat mair e i qat lu ma Jisas† dä qa nari vät ma Jisas aa qän dä qa lu iaqyäkt aa tñäpki dä qa qoar toqortäqyia, “Qoki ngäktki i rhak täkt ama ruqa di ma Ngämuqa aa emga!”

⁴⁰ Dap toqoräkt di qosaqi arhani ama evop di as tat mair tämuk gläius bä rhat lu rhoqoräkt. Mänguräp mä rha di qale ma Maria nae näva ama värhäm ama gaini na äm ma Makdala näkt ma Jems kä na aa matka ma Joses in nan ma Maria näkt ma Salome. ⁴¹ Iarhakt di rhi nä ma Jisas

† **15:39** Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap taerhangät täkt ama enge di arhani nävät a rha di qosaqi rha säm a ngät sae. ‘i qät näs’

ta met namet ma Galili bä rhat tatnärhäm ga. Dä qosaqi arhani ama evop ama rhäqäp na rha qärrarhani i sa rha met ti na qa bä sae ma Jerusalem di qosaqi qale rha e.

Ma Josep Ka Mas Nä Ma Jisas Aa Släqyige Mät Ama Ñäpka Aa Liqi

(15:42-47 / Mat 27:57-61 / Luk 23:50-56 / Jon 19:38-42)

⁴² Rhoqoräkt di ama qunäga iva rhit täkmu nä iarhongäkt moe inguna nasot dä va ama Sabat bä sa nga rhoqoräkt di sa qorhäs iva ama bängängäs ⁴³ dä ma Josep nämät ama värhäm ma Arimatea qarakni i qa di ama moräsnaqa näp ma Sanedrin näkt kosaqi qa di qale qa nani ma Ngämuqa aa Muräktpäp ga met na ama qraräk bä sage ma Pailat bä qa nän ga rhä ma Jisas aa släqyige.

⁴⁴ Bä ma Pailat ka särmändäm doqoräkt i nak sa ma Jisas ka ñäp. Dä qa rhäkne nani qä ulaqimärharhärhäkt arhä narhoerqa bä qa snanbät sä qa i sa nga ma Jisas ka ñäp. ⁴⁵ Bä nga qa räm nagem ga i sa ma Jisas ka ñäp dä qa rhares päp ma Jisas aa släqyige angärha rhäng bä ma Josep.

⁴⁶ Dä ma Josep ka vodäm bät ama uiu qi ama boiqi ama ingas ki näkt ka vlukt sä ma Jisas aa släqyige nämäni ama sämänanamuqa bä qa ong bät ige nä iaqyäkt ama boiqi näkt ka mu ige mät ama ñäpka aa liqi qarakni i sa rha rhap ma qi mäni ama qäsävit. Näkt ka egaeng ama dulige bä qa väsdät nä ige mät ka liqi.

⁴⁷ Ma Maria nae ma Makdala qi nä ma Maria ma Joses aa nan di in lu äkt i sa rha mu ma Jisas aa släqyige e.

16

*Ma Jisas Ka Māranas Nāmāt Ama Tñäpki
(16:1-8 / Mat 28:1-10 / Luk 24:1-12 / Jon 20:1-9)*

¹ Bā nga nasot ama Sabat dā ma Maria nae ma Makdala qi nā ma Maria ma Jems aa nan näkt ma Salome rha vodām bāt arhongni i ama mār irhong angāt tamaska ivakt iva rha rhu irhong bāt ma Jisas aa släqyige. ² Dā sa nga vāt ama narhoerqa ama qunāga sāng ama tadenas toqoräkt i sa ama qunāga qa qot pāt duququs mamär dā sa rha met sāmāt ama liqi qäraktni i sa rha mu ma Jisas aa släqyige e. ³ Bā sa nga rhoqoräkt i rhat tet dā rhi snanbāt sä ne rhoqortäqyia, “Urhi lu va auge qä egaeng ama dulige nāda ama liqi arha vām?” ⁴ Bā nga rhoqoräkt i sa rha män dā rha ñām sae dā rha lu i qärqige qä dulige ama sru ige di sa aung ga egaeng ige nae.

⁵ Dā sa nga rhoqoräkt i rhat don sāmāt ka ñäpka aa liqi dā rha lu ama gamoeqa ama evānga qärakni i qa murhämes na ama boiqi ama qulum gi dap kat muqun e da arhä märmär dā qräk māt ta.

⁶ Dā qa evānga qa qoar toqortäqyia, “Qale qräqräk māt ngän. Sa nguat dräm i ngänit ñām nani ma Jisas nae ma Nasaret karak i sa rha edämsäs pāt a qa. Iaqaēt di sa qa māranas! Bā sa qaku a qa rhe. As ngäni lu nasot a qa i rha mas na aa släqyige rhe i.

⁷ Dap ngän det bā ngäni qoar na aa mudäsaqongda näkt ma Pita rhoqortäqyia, ‘Ma Jisas ka qoar iva ngän det sae ma Galili. Bā va ngän dän bāt a qa e rhoqor mäqi qre qa qoar na ngän.’ ”

⁸ Nga qärak ka qoar na rha rhoqoräkt dā rha ang masirhat navuk nāmāt ka liqi i qräk māt ta mamär

dä rhit len bä värvar vät a rha. Bä nga rhoqoräkt i rhi ngang dä qaku rha sameng ba aung inguna rhit len.*

*Väs Dä Ma Jisas Ge Ma Maria Nae Ma Makdala
(16:9-11 / Mat 28:9-10 / Jon 20:10-18)*

⁹ [†Bä sa nga rhoqoräkt i ma Jisas ka märanas nämät ama tñäpki näva ama up mamär vät ama qunäga ama narhoer qa vät iosäkt ama tadenas dä qa er qa män ge ma Maria nae ma Makdala qäaraktni i mudu qa qutmäs ama ngärhäqyet da udiom ama iaus nämät ki. ¹⁰ Dä qia met bä qia sameng ba aa ruavek kärarhani i sa mudu qale rha rhi na qa rhoqoräkt i rhit nok mät ama iräski. ¹¹ Bä nga rha nari i ma Jisas di ama iar qa bä qosaqi ma Maria nae ma Makdala di sa qia lu qa dä qaku rhat nanakt na arha enge.

*Väs Dä Ma Jisas Bä Ama Rhisuiom In Lu Qa
(16:12-13 / Luk 24:13-35)*

¹² Mamär dä ma Jisas ka män ge aa mudäsaqongiom ama udiom i qat nañäm maos

* **16:8** Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot dä arhani ama ruvek di rha mualat na ama abukkina qärangättni i qoki ngät tamän doqorne na aa abuk näkt taerhärhom däkt ama qängärirhom di irhom e väm ngät nasot ama ngärhäqyet da däpguarhong nä ini ama qängärini. 'Bä rha lir ta met bä rha sameng mamär bä ma Pita qä na aa ruavek. Dä nasot dä ma Jisas maräkt ka rhäk na rha sa ama qumärqumär ngät dä ama sok täm ngät ama sameng sävät ama mumaiar qärangättni i qaku anga tpäsini va angät kamäs bä sävät ama ivätki at tärhäkt moe.' † **16:9** Ma Mak ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Mak aa enge i qoki rhoqorne dap ama qängärirhong ma 16:9 bä sävät ma 16:20 di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm irhong sae.

toqoräkt i in det pät ama värhäm ama mor äm angä rhäkt. ¹³ Dä qosaqi in män sage arhani ama mudäsaqongda moe bä in sameng ba rha sokt di qosaqi qaku rhat nanakt na ina enge.

*Ma Jisas Aa Rhodröp Bä Ba Aa Mudäsaqongda
(16:14-18 / Mat 28:16-20 / Luk 24:36-49 / Jon
20:19-23 / Lat 1:6-8)
(16:19-20 / Luk 24:50-53 / Lat 1:9-11)*

¹⁴ Näkt sa nga nasot dä ma Jisas ka män ge aa mudäsaqongda ama ngärhäqyisem da sägäk na rha rhoqoräkt i rhat täs näkt ka von da rha ama enge ama qrot ngät sävät iomäkt i qaku rhat nanakt dä sävät arhä väs kärangätni i ama qrot ngät dä iomäkt i qaku rhat nanakt nä iarhakt kärarhae i sa rha lu qa nasot iomäkt i qa märanas.

¹⁵ Näkt sa qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngän det pät ama ivätki moe bä va ngäni sameng na ama sameng ama mär ngät ba ama ruvek moe.

¹⁶ Bä nga iaqäkt kärak i qat nanakt bä qa rha ama baptais diva ama iar qa dap kärakni i qaku qat nanakt di sa qa slava dä va ma Ngämuqa qä rhäksärhäm ga dä va qä sangäm na qa. ¹⁷ Näkt pa rhangät täkt ama muqunän diva nga e vät iarhakt kärarhae i rhat nanakt iva nävät gu qrot dä va rhit kutmäs ama iaus dä va rhat tamän na ama iaräs na ngät ama enge. ¹⁸ Bä nga rhit sangar ama uuvärhirschong gärgärhongni i irhong ngärhi veng na arhä rhäkt ura ngakt bä rhit näkt anga reng ama qänong bäm ngät dä qaku mamär iva iarhongäkt ngä naslava na rha. Dap pa rhat tu arhä rhäkt pät ama rämgiwärharha bä va märäsmäräs pät a rha.”

¹⁹ Sa nga nasot i ma Engeska ma Jisas ka märhamän särha aa mudäsaqongda rhoqoräkt dä

ma Ngämuqa qa rha qa rhävit säva ama usäpki bä
qa muqun dä ma Ngämuqa aa märmar. ²⁰ Nga ma
Jisas ka met daqule rha dä rha met pät ama ivätki
moe bä rhi sameng. Dä ma Ngämuqa qat tualat
kä na rha bä qät tarespäm na arha enge na ama
muqunän gärangätni i ngät dän.]

Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane
The New Testament in the Ura Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Ura long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ura

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 21 Feb 2024

2899d6f1-45c9-5492-bd93-58312ca32319